

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalous

Kansainvälistyvä liiketoiminta ja yrittäjyys

2013

Teressa Mäkäläinen

TYÖSKENTELY NORJASSA

– Maassa työskennelleiden kokemuksia

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous | Kansainvälistyvä liiketoiminta ja yrittäjyys

Kesäkuu 2013 | 62+3

Ohjaaja Markku Heikkilä

Teressa Mäkäläinen

TYÖSKENTELY NORJASSA - MAASSA TYÖSKENNELLEIDEN KOKEMUKSIA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli antaa käytännönläheistä tietoa Norjaan muuttamisesta, työnhausta ja muista asuinmaan vaihdossa huomioon otettavista asioista, kuten verotuksesta ja sosiaaliturvasta, elinkustannuksista, asunnon hankinnasta ja käytännön elämästä. Opinnäytetyö on tarkoitettu avuksi kaikille Norjaan töihin lähteville tai sitä suunnitteleville. Tarkoituksena on tutustuttaa lukija Norjan työelämään ja maahanmuuttoa koskeviin säännöksiin, sekä auttaa Suomesta muuttamisen järjestelyissä.

Opinnäytetyö muodostuu teoriaosuudesta ja empiirisestä osuudesta. Teoriaosuudessa käsitellään Norjaan muuttamisen aiheuttamia toimenpiteitä ja valmisteluja, Norjan työmarkkinoita, työnhakua Norjassa, sekä muita käytännön asioita. Teoriaosuus pohjautuu Internetistä eri lähteistä löytyneeseen tietoon ja kirjallisuuteen.

Empiirinen osio koostuu kvalitatiivisesta teemahaastattelusta, jonka kohderyhmänä ovat Norjassa työskennelleet tai työskentelevät suomalaiset. Teemahaastattelujen kautta käsitellään myös suomalaisten kokemuksia Norjassa työskentelystä sekä sopeutumista norjalaiseen kulttuuriin. Haastattelut toteutettiin suurimmaksi osaksi sähköpostitse, mutta osittain myös henkilökohtaisesti opinnäytetyön tekijän omia kontakteja hyödyntäen.

Tutkimus osoittaa, että suomalaiset ovat viihtyneet ja sopeutuneet Norjaan hyvin. Vastoinkäymiset liittyvät pääsääntöisesti työnsaantiin, kielen vaikeuteen ja korkeaan hintatasoon sopeutumiseen, sekä muutamiin byrokratiasta aiheutuviin ongelmiin. Tutkimuksesta selviää myös, että Norjan vähäisestä työttömyydestä huolimatta ulkomaalaisen ei ole välttämättä sen helpompaa saada töitä maasta. Työn saannin kannalta oleellista on kiinnittää huomiota omaan kielitaitoon, aktiivisuuteen sekä suosittelijoiden ja verkostojen merkitykseen työnhaussa.

ASIASANAT:

asuminen ulkomailla, integraatio, kansainvälisyys, Norja, työskentely ulkomailla

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business administration| Internationalising Business and Entrepreneurship

June 2013 | 62+3

Instructor Markku Heikkilä

Teresa Mäkäläinen

WORKING IN NORWAY - EXPERIENCES OF WORKING IN THE COUNTRY

The aim of this thesis is to provide practical information about moving to Norway, job search and about other relevant points to be observed when changing the country of residence, such as taxation and social security, costs of living, housing and practical life. This thesis is intended to help everyone interested in moving to Norway or planning it. The aim is to familiarize the reader with the Norwegian labor market and immigration provisions, as well as assist in migration from Finland.

The thesis consists of a theoretical part and an empirical part. The theoretical part deals with preparations caused by the change of the country of residence, the Norwegian labor market, job search in Norway, as well as other practical issues. The theory is based on various information and literature sources to be found on the Internet.

The empirical part consists of qualitative thematic interviews and the target group is Finnish people who are, or have been working in Norway. Experiences of working in Norway, as well as adaptation to Norwegian culture are also dealt with through interviews. The interviews were conducted mostly by e-mail, but also personally using the author's own contacts.

The study shows that the Finns have enjoyed and adapted well to Norway. Setbacks are normally related to employment, language, adapting to high prices and to some bureaucratic problems. The study also shows that, in spite of Norway's low unemployment rate, it is not necessarily easier for a foreigner to get a job in the country. It is essential to pay attention to language skills, own activity and to the importance of referees and networks when looking for a job.

KEYWORDS:

integration, internationalization, living abroad, Norway, working abroad

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
1.1 Opinnäytetyön tavoitteet	7
1.2 Tutkimusongelmat ja tutkimusmenetelmät	8
1.3 Työn rakenne	8
2 PERUSTIETOA NORJASTA	10
2.1 Historia	11
2.2 Poliittikka ja hallinto	11
2.3 Talous ja markkinat	12
2.4 Kielet	13
3 MUUTTOPROSESSI	14
3.1 Ilmoitukset Suomessa ennen muuttoa	14
3.2 Ilmoitukset Norjaan saavuttaessa	16
4 VEROTUS JA SOSIAALITURVA	18
4.1 Verotus	18
4.2 Sosiaaliturva	19
5 MUITA KÄYTÄNNÖN ASIOITA	22
5.1 Pankkikortit ja muut henkilökortit	22
5.2 Puhelin- ja Internet-liittymät	22
5.3 Autoilu Norjassa ja Suomeen rekisteröidyn auton tuominen maahan	23
5.4 Elinkustannukset	24
5.5 Asuminen	27
6 NORJAN TYÖMARKKINAT	29
6.1 Yleistä työmarkkinoista	29
6.2 Öljy- ja kaasuteollisuus	31
6.3 Kalatalous	33
6.4 Rakennusala	34
6.5 Telakkateollisuus ja merenkulkuala	35
6.6 Sosiaali- ja terveysala	36
6.7 Kuljetusala	37
6.8 Matkailuala	38

7 TYÖNHAKU	40
7.1 Työvoiman vapaa liikkuvuus	40
7.2 Työpaikan etsiminen	40
7.3 Työhakemusasiakirjat	42
8 SUOMALAISTEN KOKEMUKSIA NORJASSA TYÖSKENTELYSTÄ	44
8.1 Vastaajien tausta	44
8.2 Syyt muuttoon	45
8.3 Lähdön valmistelu ja muutto Suomesta	45
8.4 Saapuminen Norjaan ja virastoissa asioiminen	46
8.5 Norjalaisten suhtautuminen suomalaisiin	47
8.6 Kulttuuriin sopeutuminen	48
8.7 Viihtyminen Norjassa	49
8.8 Norjalainen yhteiskunta	50
8.9 Työnhaku	50
8.10 Kielitaito	51
8.11 Työkulttuuri	52
8.12 Vinkkejä maassa työskentelystä kiinnostuneille	54
9 YHTEENVETO	57
LÄHTEET	60

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelun runko.

KUVAT

Kuva 1. Norjan kartta ja suurimmat alueelliset kaupungit (Wikicommons 2006).	10
Kuva 3. Euroopan työttömyysasteet, syyskuu 2012 (MOL 2012b).	29

TAULUKOT

Taulukko 1. Hintataulukko tavanomaisten ostosten keskimääräisistä hinnoista (Numbeo 2013). 1 NOK = 0,13 € (Valuuttakurssi 10.4.2013).	26
Taulukko 2. Vuokrayksiöiden keskimääräiset vuokrat suurimmissa kaupungeissa (Numbeo 2013). 1 NOK = 0,13 € (Valuuttakurssi 10.4.2013).	28
Taulukko 3. Kuukausittaiset keskipalkat elinkeinoittain Norjassa vuonna 2012 (Statistisk Sentralbyrå 2013). 1 NOK = 0,13 € (Valuuttakurssi 10.4.2013).....	31

1 JOHDANTO

Norja on jo aikoja houkuttanut suomalaisia työnhakijoita ennen kaikkea korkean palkkatasonsa ja erinomaisen työtilanteensa puolesta. Lisäksi maan eksoottinen luonto ja läheinen sijainti lisäävät kiinnostusta.

Tällä hetkellä Norjassa asuu pysyvästi noin hieman yli 6 000 Suomen kansalaista. Kun mukaan lasketaan kaksoiskansalaiset ja Norjassa pidempään tilapäisesti asuneet Suomen kirjoilla olevat kansalaiset, on todellinen luku ainakin 7 000 – 8 000 henkilöä. (Ulkoasiainministeriö 2013.)

Moni suomalainen lähtee ulkomaille töihin, mutta vielä useampi haaveilee siitä joskus elämänsä aikana. Usein haaveet jäävät silti taka-alalle elämäntilanteen tai liian vähäisen tietämyksen takia.

Ennen työn hakemista ulkomailta on hyödyllistä kartoittaa esimerkiksi oma osaaminen, vahvuusalueet ja kielitaito, sekä kohdemaan ja oman alan työllisyystilanne. Asuminen ja työskentely toisessa maassa vaatii myös kykyä sopeutua uusiin toimintatapoihin ja erilaiseen kulttuuriin. Työnhakutapojen lisäksi on otettava selvää erilaisista verotus- ja sosiaaliturvajärjestelmistä, sekä muista käytännön asioista. Paras tapa valmistautua on hankkia kattavat tiedot maasta, jossa haluaa työskennellä. (MOL 2013a.)

1.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena on toimia apuna henkilölle, joka suunnittelee muuttoa Norjaan tai on kiinnostunut siitä. Työ pyrkii antamaan tietoa ja neuvoja maahan muutosta, asuinmaan vaihdosta, työmarkkinoista ja työnhausta, sekä käytännön asioista. Lisäksi työn tavoitteena on selvittää, minkälaisia kokemuksia Norjassa työskennelleillä suomalaisilla on maan työnhausta, työelämästä, muutosta ja sopeutumisesta, sekä mitä vinkkejä heillä on antaa muille maassa työskentelystä kiinnostuneille.

Opinnäytetyöni idea kehittyi oman kokemuksen kautta. Asuin Norjassa puoli vuotta vuonna 2012. Tietoa maahan muuttamisesta ja työhausta oli vaikea löytää, sillä tietoa oli vähän, ja lisäksi se oli eri kielillä ja eri lähteissä. Tiedot olivat osittain myös vanhentuneita. Internetissä erilaisilla keskustelupalstoilla todella moni kaipasi kokemuksista ja vinkkejä Norjassa työskentelystä, harva oli kuitenkaan saanut kattavia vastauksia.

Lähtiessäni Norjaan myös oma tietämykseni maahan muutosta ja työn hakemisesta oli jälkeinpäin katsottuna hyvin vähäistä. Toivon, että tämän työn avulla yhä useampi Norjassa työskentelystä kiinnostunut uskaltaa tehdä päätöksen lähtemisestä ja tietää hieman enemmän asuinmaan vaihtoon liittyvistä asioista.

1.2 Tutkimusongelmat ja tutkimusmenetelmät

Tutkimusongelmat ovat:

- Mitä Norjaan muuttavan tulee ottaa huomioon maahan muutossa ja työnhaussa?
- Minkälaisena Norjassa työskennelleet suomalaiset ovat kokeneet maahan muuttamisen, sopeutumisen, ja työelämän?

Opinnäytetyö perustuu Internetin kirjallisuuslähteisiin ja kvalitatiiviseen teema-haastatteluun. Kokemusperäistä tietoa on kerätty norjassa työskennelleiltä suomalaisilta ja he toimivat työn asiantuntijoina.

1.3 Työn rakenne

Työ koostuu teoriaosuudesta ja empiirisestä osuudesta. Opinnäytetyön ensimmäinen luku on johdanto-osuus, jossa määritellään työn tavoitteet, tutkimusongelmat ja rakenne. Toisessa luvussa kerrotaan lyhyesti olennainen tieto Norjan historiasta, taloudesta ja politiikasta. Maan taustojen ja olosuhteiden tunteminen auttaa sopeutumaan yhteiskuntaan ja ymmärtämään maan toimintatapoja. Kolmannessa luvussa käsitellään muuttoprosessia ja selvitetään mitä toimia ja il-

moituksia tulee tehdä Suomesta muutettaessa ja mitä Norjaan saavuttaessa, jotta elämä uudessa maassa voi alkaa.

Neljäs luku käsittelee verotusta ja sellaista sosiaaliturvaa, joka todennäköisimmin jossakin vaiheessa koskee työntekijää. Näihin kuuluvat esimerkiksi terveydenhoito, sairauspäiväraha ja työttömyyspäiväraha. Viides luku käsittelee käytännön asioita, jotka helpottavat työntekijän arjen aloittamista uudessa maassa. Näihin kuuluvat esimerkiksi raha-asiat ja asunnon etsiminen.

Kuudennessa ja seitsemännessä luvuissa käsitellään Norjan työmarkkinoita ja työnhakua. Luvuissa käydään läpi Norjan työmarkkinoiden yleispiirteitä ja lisäksi erityispiirteitä sellaisilta merkittäviltä aloilta, joihin ulkomaalainen työntekijä usein sijoittuu. Työnhaun luvussa kerrotaan, mistä ja miten työpaikan voi löytää ja miten sitä tulee hakea.

Kahdeksannessa luvussa eritellään tutkimuksen kautta Norjassa työskennelleiden suomalaisten kokemuksia maassa asumisesta ja työnhausta ja annetaan vinkkejä maassa työskentelystä kiinnostuneille.

2 PERUSTIETOA NORJASTA

Norjan kuningaskunta (Kongeriket Norge) on perustuslaillinen monarkia ja pinta-alaltaan ja väestöltään kolmanneksi suurin Pohjoismaa (Pohjola-Norden 2013). Valtion pinta-ala on 385 199 km² ja väkiluku oli 5 067 000 helmikuussa 2013. Suurimmat kaupungit ovat pääkaupunki Oslo (613 285 as.), Bergen (256 600 as) ja Trondheim (170 936 as.), jotka ovat nähtävissä alla esitetyssä kartassa. (Ulkoasiainministeriö 2013.)

Kuva 1. Norjan kartta ja suurimmat alueelliset kaupungit (Wikicommons 2006).

Norja jakautuu 19 hallinnolliseen lääniin ja 428 kuntaan. Rajanaapureita ovat Suomi, Ruotsi ja Venäjä. Norjaan kuuluu Manner-Norjan lisäksi Lofootit ja muut välittömästi näihin alueisiin kuuluvat maat ja alueet, sekä Huippuvuoret ja Jan Mayenin saari. (Ulkoasiainministeriö 2013.)

2.1 Historia

Norjan historiasta muistetaan ehkä parhaiten huimapäisinä ja taitavina merenkävijöinä tunnetut viikingit, jotka 800 - 1500 – luvuilla purjehtivat ympäri Eurooppaa valloitusretkillään. Osittain viikinkien ajatellaan edelleen olleen julmia rosvoja, mutta viikingit liikkuvat myös rauhanomaisissa merkeissä, perustivat siirtokuntia ja harjoittivat kaupankäyntiä. Norja muodostui erillisistä alueista vasta 800-luvulla. Alueiden yhdistäminen jatkui tämän jälkeen kuitenkin vielä useiden vuosikymmenien ajan ja yhdistymisprosessi on oletettavasti saatu päätökseen vuoteen 1060 mennessä. (Norjan suurlähetystö 2013.)

Vuonna 1536 Norjan itsenäinen kuningaskunta lakkasi olemasta Norjan siirryttyä Tanska-Norja unioniin. Kööpenhaminan kansalliskokouksessa kuningas Kristian III lupasi tanskalaiselle aatelille, että Norja olisi siitä lähtien Tanskan kruunun alainen. Käytännössä tämä oli seurausta vakavasta taloudellisesta taantumasta. Tanskan merkitys tärkeimpänä Pohjoismaana oli kasvanut entisestään taloudellisen rappeutumisen aikana. Valtion virkamiehiksi valittiinkin tanskalaisia ja saksalaisia aatelisiä ja norjalainen aatelisto kuihtui, kun ulkomalaiset ostivat tilukset ja piispan palatsit. Näin Norjan kansan kyvyttä säilyttää kansallinen asemansa vietin vähitellen pohja. (Norjan suurlähetystö 2013.)

Norja siirtyi Napoleonin sotien jälkiseurauksena Tanska-Norjan unionilta Ruotsille vuonna 1814, mutta poliittisesti Ruotsilla ja Norjalla oli vain yhteinen hallitsija. Norja sai oman perustuslain Eidsvollin valtiopäivillä 17. toukokuuta 1814 ja päivää juhlitaan nykyään Norjan kansallispäivänä. Norja julistautui itsenäiseksi valtioksi 7. kesäkuuta 1905. (Pohjola-Norden 2013.)

2.2 Poliitikka ja hallinto

Valtionpäämies on Kuningas Harald V, joka on kruunattu 17.1.1991. Norjan kuninkaalla on perustuslain nojalla laajat hallintaoikeudet, mutta ylintä poliittista

valtaa edustaa parlamentti eli Suurkäräjät (Stortinget) ja pääministerin johtama hallitus (Regjeringen) (Pohjola Norden 2013). Hallituksen pääministerinä toimii työväenpuolueen Jens Stoltenberg. Enemmistöhallitus nimitettiin vuonna 2009 ja se koostuu työväenpuolueesta (AP), sosialistisesta vasemmistopuolueesta (SV) ja keskustapuolueesta (SP). (Ulkoasiainministeriö 2013.)

Norjan ulko- ja turvallisuuspolitiikan peruspilareihin kuuluvat YK, Nato-jäsenyys sekä ETA (Euroopan talousalue) -sopimus. Norja pitää tärkeänä kehitysyhteistyötä, humanitaarista toimintaa sekä rauhan, ihmisoikeuksien ja demokratian edistämistä. Tärkeitä ovat myös suhteet Venäjään ja Yhdysvaltoihin. Yhdysvallat on Norjan tärkein liittolainen ja suhteet Venäjään halutaan pitää hyvinä etenkin pohjoisten alueiden energian, kalastuksen ja merenkulun hyödyntämisen näkökulmasta, sekä kokonaisuudessaan alueen vakauden näkökulmasta. (Ulkoasiainministeriö 2013.)

2.3 Talous ja markkinat

Norjan kansantalous nousi 2000-luvulla erittäin voimakkaasti ja kotitalouksien taloudellinen asema saavutti ennennäkemättömän vahvan aseman. Vuonna 2008 maailmanlaajuisen finanssikriisin vaikutukset näkyivät myös Norjassa. Maa on selvinnyt kriisistä kuitenkin nopeammin kuin muut Euroopan maat keskimäärin pääosin öljyrahoilla tapahtuneen nopean elvyttämisen vuoksi. Talouskasvu onkin ollut tasaista vuoden 2008 jälkeen ja maan talous pystyy taistelemaan hyvin finanssikriisin negatiivisia vaikutuksia vastaan. Norjan pankki arvio Manner-Norjan bruttokansantuotteen kasvavan noin kolme prosenttia ja kasvun on arveltu jatkuvan samassa tahdissa tulevinakin vuosina. (Ulkoasiainministeriö 2013.)

Norjan markkinoiden positiivisia piirteitä ovat muun muassa runsas ostovoima, hyvin koulutettu työvoima, kasvava tuonti, korkea bruttokansantuote, korkean öljyn hinnan tuoma vauraus, sekä julkisten investointien lisääntyminen infrastruktuurien kehittämiseksi. Norja on ollut jo useiden vuosien ajan YK: kehitysohjelma UNDP:n laatiman inhimillisen kehityksen indeksin (HDI) mukaan maa-

ilman kehittynein valtio. UNDP tutkii vuosittain maailman valtioiden elinolosuhteita kouluttautumisen, elinajanodotteen, bruttokansantuotteen ja kansalaisten tulojen kautta. Viimeisin raportti on vuodelta 2011. Norjan markkinoiden negatiivisia piirteitä ovat esimerkiksi viranomaisbyrokratia, runsas kilpailu, talouden riippuvaisuus öljyn hinnasta, kuljetukseen ja logistiikkaan liittyvät ongelmat ja niiden korkeat kustannukset. (Finpro 2010, 6.)

2.4 Kielet

Norjan kieli kuuluu pohjois-germaaniseen kieliperheeseen ja on läheistä sukua tanskalle ja ruotsille. Sen vuoksi norjan, tanskan ja ruotsin puhujat ymmärtävät helposti toisiaan. Paikallisilla ja alueellisilla murteilla on edelleen vahva asema Norjan yhteiskunnassa. Norjassa on nykypäivänä kaksi virallista kirjoitus- tai puheasua: kirjanorja (bokmål) ja uusnorja (nynorsk). Suurin osa norjalaisista käyttää kirjanorjaa ja uusnorjaa käyttää noin 10–15 % väestöstä. (Norjan suurlähetystö 2013.)

Bokmål on kehittynyt kirjoitetusta tanskasta ja perustuu tanskalais-norjalaiseen kieleen, jota on mukautettu Itä-Norjassa puhutun yleismurteen fonologiaan. Nynorsk kehitettiin kielitieteilijä Ivar Aasenin toimesta 1850-luvulla yhdistelemällä länsinorjan eri murteita. Alueellisesti valtaosa uusnorjan puhujista on keskittynyt Norjan länsiosiin ja länsirannikolle ja pääosa kirjanorjan puhujista Ruotsin vastaiselle rajalle, Oslon alueelle ja Lappiin. Kouluissa opetusta annetaan asuinalueesta riippuen kummallakin kielellä. (Pohjola-Norden 2013, Norjan suurlähetystö 2013.)

3 MUUTTOPROSESSI

3.1 Ilmoitukset Suomessa ennen muuttoa

Osoitteenmuutos postille ja väestörekisterikeskukselle

Muuttaessa Suomesta toiseen pohjoismaahan yli kolmen kuukauden ajaksi, on tehtävä muuttoilmoitus sähköisessä asiointipalvelussa (www.muuttoilmoitus.fi) tai lomakkeella maistraatille viimeistään viikon kuluessa muutosta. Muuton väkinäisyys tai tilapäisyys ratkaistaan tulomaan lainsäädännön mukaan ja asianomaisen pohjoismaan viranomaisen tekemä päätös koskee myös Suomen viranomaisia. Tulovaltion viranomainen lähettää vahvistuksen rekisteröinnin hyväksymisestä maistraattiin, jonka jälkeen henkilö voidaan Suomessa merkitä maasta muuttaneeksi. Pohjoismaissa tiedot välittyvät viranomaisten välillä sähköisesti. (Väestörekisterikeskus 2013.)

Uudet osoitetiedot päivittyvät samalla ilmoituksella sekä väestötietojärjestelmään että postiin. Väestötietojärjestelmästä ne välittyvät automaattisesti viranomaisille ja useille muille lähteille. Osoitteenmuutoksen perusteella posti edelleenlähettää ulkomaille tavalliset 1. ja 2. luokan kirjelähetykset 50 grammaan asti. Kirjeet lähetetään kuukauden ajan maksuttomina. Maksulliset palvelut (Muuttopostipalvelu ja Määräaikainen postin edelleenlähetykset) sisältää edelleenlähetyksen tavallisille 1. ja 2. luokan kirjelähetyksille 250 grammaan asti. Painomäärän ylittävät kirjelähetykset tai muunlaiset lähetykset palautetaan lähettäjille tai käsitellään perillesaamattomina. (Posti 2013.)

Ilmoitus Kansaneläkelaitokselle

Kansaneläkelaitokselle tulee ilmoittaa aina ulkomaille muutosta tai tilapäisestä yli kolme kuukautta kestävästä oleskelusta ulkomailla. Myös ulkomailla tapahtuvista olosuhdemuutoksista, kuten työnteon ja opintojen alkamisesta tai päättymisestä, pääsystä oleskelumaan sosiaaliturvan piiriin ja paluusta Suomeen, on

ilmoitettava Kelaan. Tämä edesauttaa sosiaaliturva-asioiden ratkaisua. (Kela 2013.)

Oikeus Suomen sosiaaliturvaan ratkaistaan pääsääntöisesti oleskelun keston perusteella. Mikäli muutto on tilapäinen, eli kestää alle vuoden, säilyy Suomen sosiaaliturva ja oikeus Kelan etuuksiin. Jos tarkoituksena on olla ulkomailla yli vuoden, muuttoa pidetään vakinaisena ja oikeus Suomen sosiaaliturvaan päättyy yleensä muuttoajankohtana. (Kela 2103.)

Muutosta ulkomaille ilmoitetaan verkossa Kelan asiointipalvelussa täyttämällä lomake ”Ilmoitus tilapäisestä oleskelusta ulkomailla tai muutosta ulkomaille” (Y39), tai postittamalla se Kelan toimistoon. Myös muutoksista ulkomailla ilmoitetaan samalla lomakkeella. (Kela 2103.)

Mikäli muutto ulkomaille EU- tai Eta-maahan on tilapäinen, voi Kelasta tilata maksuttoman eurooppalaisen sairaanhoitokortin, joka oikeuttaa saamaan hoitoa Norjassa. Vakinaisesti Norjaan muuttava siirtyy Norjan sosiaaliturvan piiriin ja joutuu palauttamaan kelakortin ja eurooppalaisen sairaanhoitokortin. (Kela 2013.)

Ilmoitus Verohallinnolle

Lähdettäessä töihin ulkomaille, on silti annettava veroilmoitus Suomeen. Myös ulkomailla ansaitusta palkasta tulee antaa Suomeen tietoja, vaikka palkkaa ei aina verotettaisikaan Suomessa. Ulkomailla työskentelyn ajan esimerkiksi pääomatulojen verotus säilyy yleensä ennallaan, eli verot niistä maksetaan Suomeen. Suomen verotuksessa palkkaan sovelletaan niin kutsuttua kuuden kuukauden sääntöä. Säännön mukaan ulkomailla tienatusta palkasta ei tarvitse maksaa veroa Suomeen, mikäli työstä johtuva oleskelu ulkomailla kestää vähintään kuusi kuukautta ja tänä aikana henkilö oleskelee Suomessa korkeintaan keskimäärin kuusi päivää kuukaudessa. Ehtona on myös, että Suomen ja työn- tekovaltion välinen verosopimus ei estä palkan verottamista työntekovaltiossa. (Verohallinto 2013.)

Mikäli palkka ei kuitenkaan ole kuuden kuukauden säännön perusteella verovaapa Suomessa, voi vaatia kaksinkertaisen verotuksen poistoa Suomessa. Vaatimuksen voi tehdä Veroilmoitus verkossa - palvelussa ja siellä voi myös ilmoittaa ulkomaan tulot. Ilmoituksen ulkomaan palkoista sekä vaatimuksen kaksinkertaisen verotuksen poistosta voi myös tehdä veroilmoituksen liitelmällä 16. Lomake tulee palauttaa työskentelyvuoden veroilmoituksen liitteenä. (Verohallinto 2013.)

3.2 Ilmoitukset Norjaan saavuttaessa

Väestörekisteröinti Norjassa

Suomen kansalaisilla on oikeus asua ja työskennellä toisessa Pohjoismaassa ilman työ- ja oleskelulupaa. Pohjoismaiden kansalaisten ei siis tarvitse rekisteröityä poliisilaitoksella, mutta heidän tulee noudattaa kohdamaa väestörekisteröintiä koskevia säännöksiä. Lisäksi maahan rekisteröityminen ja henkilötunnuksen hankkiminen ovat usein välttämättömiä päivittäisen elämän järjestelyn kannalta. (Norden 2013.)

Mikäli asuminen Norjassa kestää yli kuusi kuukautta, on muuttoilmoitus tehtävä viimeistään kahdeksan päivän kuluttua muutosta. Muuttoilmoitus tehdään henkilökohtaisesti täyttämällä ilmoituslomake RF-1401 jossakin Norjan väestörekisteröinnistä vastaavassa verotoimistossa (Skattekontor). (Norden 2013.) Rekisteröinnistä vastaavia verotoimistoja on tällä hetkellä 42 eri puolilla Norjaa. Verotoimistossa tulee esittää hyväksytty ja voimassaoleva henkilötodistus, joka passin lisäksi voi olla Pohjoismaan kansalaiselta myös kuvallinen ajokortti yhdessä lähtövaltiossa enintään kolme kuukautta aiemmin päivätyn muuttotodistuksen kanssa. Lisäksi tulee esittää vuokrasopimus/asunnon ostotodistus ja työsopimus, mikäli sellaiset on mahdollista esittää jo rekisteröitymisvaiheessa (Skatte-taten 2013a.)

Rekisteröinti Norjan väestörekisteriin kestää tavallisesti joitakin viikkoja, jonka jälkeen norjalainen henkilötunnus lähetetään postitse asuinsoitteeseen. Henkilötunnus koostuu syntymäpäivästä ja tunnusosasta (yhteensä 11 merkkiä). Nor-

jalainen henkilötunnus on pysyvä ja se säilyy, vaikka muuttaisi myöhemmin pois Norjasta. (Norden 2013.)

Jos oleskelu Norjassa kestää alle kuusi kuukautta, ei väestörekisterikeskukselle tarvitse välttämättä tehdä muuttoilmoitusta. Alle puoli vuotta maassa oleskeleville voidaan kuitenkin myöntää D-numero, mikäli norjalaisen henkilötunnuksen myöntämisen edellytykset eivät täyty. D-numero on välttämätön Norjassa, mikäli aikoo työskennellä maassa, sillä D-numero vaaditaan esimerkiksi verokorttia ja pankkitilin avaamista varten. D-numeroa varten tulee verotoimistossa esittää voimassaoleva kuvallinen henkilöllisyystodistus, eli passi tai ajokortti, sekä kotimaan väestörekisterin myöntämä virkatodistus, joka saa olla korkeintaan kolme kuukautta vanha. (Norden 2013.) Lisäksi tulee esittää työtodistus tai kirjallinen työtarjous (Ny i Norge 2013).

Muuttoilmoitus Norjan postille

Väestörekisterikeskus ei välitä osoitteenmuutostietoja Norjan postille, joten muuttoilmoitus postille tulee tehdä erikseen. Muuttoilmoituksen tekee kätevimmin postin konttorissa, sillä netti-ilmoituksen tekemiseen tarvitaan pankkitunnukset. (Skatteetaten 2013a.)

4 VEROTUS JA SOSIAALITURVA

4.1 Verotus

Norjassa ansio- ja pääomatulojen yhteinen veroprosentti on 28 prosenttia (Finnmarkin ja Nord-Tromsin lääneissä 24,5 prosenttia). Ansiotulojen lisävero on 9 % (Finnmarkin ja Nord-Tromsin lääneissä 7 prosenttia) tulojen ylittäessä 509 600 Norjan kruunua ja 12 prosenttia tulojen ylittäessä 828 300 kruunua. Sosiaaliturvamaksu palkansaajalta on 7,8 prosenttia, joka vähennetään palkasta, mikäli tulot ovat yli 39 600 kruunua. Ansiotulojen kokonaisveroaste saadaan laskemalla kokonaistulon 28 prosentin veroaste, ansiotulon lisävero ja sosiaaliturvamaksu. Ylin rajaveroaste on 47,8 prosenttia. (Nordisketax 2013.)

Henkilö asuu verotuksellisesti Norjassa, kun hän oleskelee Norjassa yhdessä tai useammassa jaksossa yli 183 päivää 12 kuukauden (vuoden) aikana, tai yli 270 päivää 36 kuukauden (kolmen vuoden) aikana. Laskennassa otetaan huomioon kaikki kalenterivuorokaudet ja niiden osat. (Nordisketax 2013.) Norjan verotussääntöjen mukaan verovelvollinen maksaa veroa Norjaan kaikista tulosta ja omaisuudesta riippumatta siitä, onko tulo ansaittu Norjassa tai sijaitseeko omaisuus Norjassa tai ulkomailla (Norden 2013).

Mikäli henkilö oleskelee yli 183 päivää Norjassa muuttovuona, on hän verovelvollinen ensimmäisestä muuttopäivästä. Mikäli 184 päivää jakautuu kahdelle tulovuodelle, asuu henkilö verotuksellisesti Norjassa jälkimmäisen vuoden alusta ja on edellisenä vuonna vain rajoitetusti verovelvollinen. Jos henkilö oleskelee Norjassa yli 270 päivää 36 kuukauden aikana, asuu hän verotuksellisesti Norjassa sen vuoden alusta, jolloin 270 päivän raja ylittyy. Tällöin hän on rajoitetusti verovelvollinen edellisinä vuosina. (Nordisketax 2013.)

Rajoitettu verovelvollisuus tarkoittaa, että vaikka ei oleskele niin pitkään Norjassa, että olisi verotuksellisesti maassa asuva (yleisesti verovelvollinen), on silti verovelvollinen esimerkiksi Norjassa sijaitsevasta kiinteistöstä, Norjassa ansaituista työtuloista ja norjalaisten yhtiöiden maksamista osingoista. (Nordisketax

2013.) Rajoitetusti verovelvollisella on oltava norjalainen verokortti ja työnantaja verottaa henkilöä Norjan yleisten verosäännösten mukaan (Norden 2013).

Työnantaja toimittaa maksamastaan palkasta ennakonpidätyksen Norjaan silloin, kun työntekijä on verovelvollinen Norjassa. Verotettavaa palkkatuloa saavalla tulee olla verokortti, johon on merkitty ennakonpidätyksen suuruus. Erittäin pienituloisten voi olla mahdollista saada vapaakortti. Mikäli verokorttia ei toimiteta työnantajalle, toimittaa työnantaja ennakonpidätyksen 50 prosentin suuruusena. Verokorttihakemuksen voi tehdä ja jättää tiedot verokorttia varten Norjan verohallinnon sivuilla (www.skatteetaten.no). Verokortin saa myös käymällä verotoimistossa. Verokorttia anottaessa tulee esittää henkilötunnus. (Nordisketax 2013.)

Esitötetty veroilmoituslomake (PSA) lähetetään verovuotta seuraava huhtikuun alussa. Tiedot tulee tarkastaa oikeiksi ja korjata virheet, puuttuva omaisuus, tulot sekä vähennykset. Ilmoituslomake tulee palauttaa verotoimistoon tai Internetissä 30. huhtikuuta mennessä. Verotuspäätös lähetetään kesä - lokakuussa. Siitä on nähtävissä omaisuus, josta verot maksetaan, hyväksytyt vähennykset sekä paljonko veroja on maksettava. Veropalautus maksetaan pankkitilille ja mikäli veroja on maksettu liian vähä, lähetetään tilisiirtolomake automaattisesti. (Nordisketax 2013.)

4.2 Sosiaaliturva

Kaikki Norjassa asuvat ja kaikki Norjassa tai Norjan mannerjalustalla sijaitsevilla kiinteissä tai liikkuvissa työlaitoksissa työskentelevät henkilöt kuuluvat Norjan lakisääteiseen sosiaalivakuutusjärjestelmään. Työ- ja hyvinvointihallinto (Arbeids- og velferdsetaten) hoitaa kaikkien muiden etuuksien maksamisen, lukuun ottamatta terveydenhuoltoa. Se vastaa myös lapsilisien maksamisesta. Työ- ja hyvinvointihallinto on valtion viranomainen ja Työ- ja hyvinvointiviraston (Arbeids- og velferdsdirektoratet) alainen. Hallintoon kuuluu 19 alueellista NAV-toimistoa (NAV fylkeskontorer), joihin kuuluvat myös työelämäkeskukset (NAV Arbeidslivssentre). Paikallistasolla NAV-virastolla on yli 450 toimistoa, jotka tar-

joavat kokonaisvaltaisia sosiaalipalveluja ja taloudellista apua. (Euroopan komissio 2011.) Paikallistoimiston puoleen kannattaa kääntyä, mikäli haluaa hakea jotakin etuutta, tarvitsee sosiaaliturvaa koskevaa neuvontaa ja opastusta, tai kun tarvitsee työnvälitystä, toimeentulotukea tai asumistukea (Norden 2013).

Sosiaalivakuutusjärjestelmää rahoitetaan sekä työnantajien että vakuutettujen itsensä maksamin sosiaalivakuutusmaksuin ja osaksi verovaroin. Palkansaajien vakuutusmaksu on 7,8 % bruttopalkasta (Euroopan komissio 2011).

Alla on tarkemmin esiteltynä yleisimmin työntekijää koskevat sosiaaliturvaetudet.

Terveydenhoito

Kaikilla Norjan asukkailla on oikeus terveydenhoitopalveluihin eikä vähimmäisvakuutusaikaa edellytetä. Henkilökohtainen omavastuuosuus sisältää kaiken lääkärin ja psykologin antaman hoidon, tärkeät ja kalliit lääkkeet sekä tutkimuksiin tai hoitoon liittyvät kuljetukset. Asukkailla on ensisijainen omalääkäri. Omalääkärin saa maahan muuttaessa mahdollisuuksien mukaan valita itse ja omalääkäriä saa vaihtaa korkeintaan kahdesti vuodessa. Erikoislääkärin vastaanotto edellyttää ensin omalääkärin lähetettä. Erikoislääkärille voi mennä myös suoraan, mutta tällöin omavastuumaksu on korkeampi. Alle 16-vuotiaat on vapautettu kaikista maksuista, myöskään työtapaturmien ja ammattitautien hoidosta ei veloiteta. Myöskään sairaalaan joutuneilta potilailta ei peritä omavastuuosuutta. Hammashoitoa ei korvata, kuin tietyissä poikkeustapauksissa. (Euroopan komissio 2011.)

Sairauspäiväraha

Yleissäännön mukaan sairausetuuteen oikeutetun henkilön on täytynyt työkennellä vähintään neljä viikkoa. Sairauspäiväraha lasketaan aina viimeisimmän sairastumista edeltäneen palkan perusteella ja korvaus on 100 prosenttia bruttopalkasta. Työnantaja vastaa sairauspäivärahan maksamisesta ensimmäiseltä 16 päivältä, jonka jälkeen sosiaalivakuutusjärjestelmä maksaa loput, kuitenkin enintään 260 päivältä sairastumispäivämäärästä lähtien. Työnantajan

maksamaan sairausetuuteen ei ole tulorajaa, mutta saadakseen sosiaalivakuutuksen maksamaa sairauspäivärahaa tulee vakuutetun vuositulojen olla vähintään 39 608 kruunua eli 5 086 euroa. (Euroopan komissio 2011.)

Työttömyyspäiväraha

Jokainen Norjaan veroja maksava on oikeutettu työttömyysturvaan, sillä Norjassa ei ole alakohtaisia työttömyyskassoja. Norjaan muuttamisen jälkeen tulee olla työskennellyt vähintään kahdeksan viikkoa kokopäiväisesti. (Norden 2013.) Työttömyyspäivärahan myöntäminen edellyttää, että henkilöllä on ollut aiemmin ansiotuloja. Työttömyyspäivärahaa myönnetään, mikäli henkilö on ollut työttömänä kolme päivää viimeisten 15 päivän aikana ja on ilmoittautunut työnhakijaksi NAV - toimistoon. Työttömyyskorvaus on keskimäärin noin kaksi kolmasosaa aiemmista tuloista. (Euroopan komissio 2011.)

Työttömyyspäivärahan saamisen ehdot ovat, että työajan on täytynyt alentua vähintään 50 prosentilla, hakijan ansiotulojen on täytynyt ylittää vähimmäistaso viimeisen vuoden jaksolla tai viimeisen kolmen vuoden jaksolla, hakijan täytyy olla ilmoittautunut työnhakijaksi ja lähettää työttömyysilmoitus joka 14. päivä, eikä hakija voi olla pääsääntöinen koululainen tai opiskelija. Joissakin tapauksissa myös toisessa maassa ansaitut tulot voidaan ottaa huomioon vuosiansioiden laskussa. (Norden 2013).

5 MUITA KÄYTÄNNÖN ASIOITA

5.1 Pankkikortit ja muut henkilökortit

Pankkitilin avaamiseen Norjassa tarvitaan norjalainen henkilötunnus tai D-numero. Tiliä avatessa tulee todistaa henkilöllisyys voimassaolevalla henkilötodistuksella. Henkilötodistuksena pohjoismaan kansalaiselta hyväksytään voimassaoleva toisen pohjoismaan passi ja EU/Eta – standardin mukainen pohjoismainen ajokortti. Mikäli halutaan verkkopankki-ominaisuus (BankID) tai kuvallinen norjalainen pankkikortti, henkilötodistukseksi kelpaa vain passi. Jotkin pankit voivat edellyttää myös esimerkiksi kuulumista Norjan väestörekisteriin tai voimassaolevaa työsopimusta. (Norden 2013.)

Norjassa ei ole käytössä kansallista henkilökorttia, vaan kuvallinen pankkikortti on yleinen henkilöllisyystodistus. Kuvallinen pankkikortti näyttää etupuolelta tavalliselta pankkikortilta, mutta toisella puolella on valokuva ja norjalainen henkilötunnus. (Norden 2013.)

Suomalaista henkilöauton ajoon oikeuttavaa ajokorttia ei tarvitse vaihtaa Norjassa, vaan sillä on samat ajo-oikeudet kuin Suomessakin (Vegvesen 2013).

5.2 Puhelin- ja Internet-liittymät

Puhelin- ja Internet-operaattorit edellyttävät yleensä asiakkailtaan norjalaista henkilötunnusta. Suurin osa Internet- ja puhelinoperaattoreista ei myöskään myönnä liittymää toisen maan väestörekisteriin kuuluvalle asiakkaalle. Palveluntarjoajilta voi kuitenkin kysyä lisätietoja siitä, tarjoavatko ne mahdollisesti joitakin palveluita Norjan väestörekisteriin kuulumattomille asiakkaille. (Norden 2013.)

Liittymää avatessa operaattorit pyytävät Norjan väestörekisteriin kuuluvaa asiakasta usein todistamaan tulotasonsa esittämällä verotustodistuksen ja monella operaattorilla ohjelma hakee tiedot automaattisesti, kun yrittää tilata esimerkiksi

puhelinliittymää Internetissä. Maahan muuttaneella suomalaisella on usein ongelmana, että verotustodistusta ei vielä ole, eikä ohjelma löydä tietoja, jonka vuoksi liittymää ei saa avattua. Mikäli verotustodistusta ei ole, kannattaa kysyä palveluntarjoajilta, minkälaisia muita käytäntöjä heillä mahdollisesti on tulotason tarkistamiseen. Jotkin operaattorit voivat esimerkiksi hyväksyä palkkalaskelmat joidenkin kuukausien ajalta. (Norden 2013.)

Norjalaisia matkapuhelinoperaattoreita ovat esimerkiksi Telenor, Netcom ja Tele2. Useilla operaattoreilla on tarjolla puhelinliittymiä, joilla on kiinteä kuukausimaksu EU- ja Eta-maihin soitetuissa puheluissa. Mikäli aikomuksena on soittaa paljon puheluita esimerkiksi Suomeen, kannattaa kysellä palveluntarjoajilta sopivaa liittymää kustannusten minimoimiseksi. Sivustolla <http://www.telepriser.no> voi myös vertailla matkapuhelinliittymien hintoja omien tarpeiden mukaan.

Matkapuhelinoperaattoreilla on tarjota myös puheaikakortteja, joiden hankkimiseen ei tarvita norjalaista henkilötunnusta tai kuulumista Norjan väestörekisteriin. Puheaikakorteilla maksetaan etukäteen puhelimen käytöstä ja niitä voi ostaa operaattoreiden Internet-sivuilta, kioskeilta ja huoltoasemilta. (Norden 2013.)

5.3 Autoilu Norjassa ja Suomeen rekisteröidyn auton tuominen maahan

Autoilijan kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että maantieliikenteessä promileraja on 0,2 ja pienistäkin (5-10 km/h) ylinopeuksista sakotetaan helposti. Ylinopeussakot ovat myös suuria verrattuna Suomeen. Etenkin talvisin kannattaa seurata teiden aukiolotietoja, sillä monet vuoristo- ja tunturialueilla kulkevat pienemmät tiet eivät usein ole auki lainkaan lumen takia, ja suurempia pääteitäkin suljetaan satunnaisesti kovien lumimyrskyjen ja tuulen takia. Tällöin aurausta saattaa joutua odottamaan jopa useiden tuntien ajan. Käytössä on myös reitin ajaminen letkana aura-auton perässä (kolonnekjøring). Ongelmia teillä saattavat aiheuttaa myös vuodenajasta riippuen esimerkiksi lumi- ja kivivyöryt sekä tulvat. Liikennetiedotteet voi tarkistaa tieliikennelaitoksen (Statens Vegvesen) sivuilta www.vegvesen.no. (Ulkoasiainministeriö 2013.)

Ulkomaille rekisteröidyllä autolla saa ajaa Norjassa korkeintaan kaksi vuotta. Perusaika on vuosi saapumispäivämäärästä. Mikäli on muuttanut Norjaan esimerkiksi tilapäisesti töihin korkeintaan vuoden ajaksi, ajoneuvolla voi ajaa vuoden ilman ilmoitusta Norjan tulliin. Käytännössä Norjan poliisille pitää tarvittaessa pystyä todistamaan, että asuminen tai työskentely kestää Norjassa korkeintaan vuoden. Norjan tullin mukaan todistamiseen kelpaavia asiakirjoja voivat olla esimerkiksi määräaikainen työ- tai opiskelutodistus, perheenjäsentä tai puolisoa koskeva dokumentti oleskelun kestosta, dokumentti joka osoittaa että henkilö on palaamassa töihin ulkomaille, tai todistus asunnon vuokraamisesta ulkomailta. (Toll- og avgiftsdirektoratet 2013.)

Mikäli suunniteltu asuminen Norjassa kestää yli vuoden, mutta korkeintaan kaksi vuotta, voi ajoneuvon ajo-oikeudelle hakea lisää aikaa toiseksi vuodeksi. Haku tulee lähettää tullille ennen kuin 365 päivää saapumispäivämäärästä on kulunut. Lisävuoden saaminen edellyttää, että henkilö pystyy todistamaan asumisen Norjassa kestävän alle kaksi vuotta saapumispäivämäärästä. Mikäli oleskelu kestää yli kaksi vuotta, ei oikeutta ajaa Suomeen rekisteröidyllä ajoneuvolla enää ole. (Toll- og avgiftsdirektoratet 2013.)

Moottoriajoneuvoa ei saa tuoda Norjaan maksutta verottomana muuttotavarana. Ajoneuvo on vakituksessa muutossa tullattava ja se on rekisteröitävä norjalaisella rekisteriotteella (Norden 2013). Tullimaksun suuruuden voi laskea Norjan tullin Internet-sivuilla osoitteessa <http://www.toll.no> kohdassa ”Kalkulator: Import av kjøretøy”. Lisäksi ajoneuvon tullaamisesta ja rekisteröimisestä Norjaan löytyy tarkat ohjeet sivuilta. (Toll- og avgiftsdirektoratet 2013).

5.4 Elinkustannukset

Norjan tilastokeskus kerää tietoja yksityisten kotitalouksien menoista. Yksityisten kotitalouksien keskimääräinen kulutus vuodessa oli 395 000 Norjan kruunua (vrt. 1 NOK = 0,13 €. Valuuttakurssi 10.4.2013.) vuosina 2007 – 2009. Asuminen, sähkö ja polttoaine olivat norjalaisten kotitalouksien suurin kuluerä, kulujen ollessa keskimäärin noin 123 000 kruunua kotitaloutta kohden (31 prosenttia

kokonaismenoista). Liikkumiskustannusten osuus oli noin 16 prosenttia eli 65 000 kruunua vuodessa. Kolmanneksi suuri kotitalouksien menoerä oli vapaa-aika ja kulttuuriaktiviteetit, joiden osuus oli noin 13 prosenttia eli 49 000 kruunua vuodessa. Ruoka ja alkoholitomat juomat muodostivat noin 12 prosentin osuuden, eli 47 000 kruunua. (Eures 2012).

Alkoholijuomien ja ravintola-aterioiden hinnat mielletään korkeiksi, varsinkin kun niitä verrataan muiden Euroopan maiden hintoihin. Polttoaineet ovat yleisesti jokseenkin kalliimpia kuin muualla Euroopassa, bensiinin keskihinta helmikuussa 2012 oli 13,5 kruunua / litra ja dieselin keskihinta 13 kruunua / litra (Eures 2012).

Yleinen arvolisäveroprosentti Norjassa on 25 prosenttia, elintarvikkeista 15 prosenttia sekä pääsylipuista ja henkilöliikenteen palveluissa 8 prosenttia (Skatteetaten 2013b).

Alla olevassa taulukossa on eritelty Norjan keskimääräisiä hintoja eri tuotteille.

Taulukko 1. Hintataulukko tavanomaisten ostosten keskimääräisistä hinnoista (Numbeo 2013). 1 NOK = 0,13 € (Valuuttakurssi 10.4.2013).

	Ostokset	Hinta (NOK)
Ravintolat	Pääruoka edullisessa ravintolassa	120 - 150
	Pääruoka Ala Carte-ravintolassa	200 - 250
	Oluttuoppi (0,4 tai 0,5 l)	60 - 70
	Pullo viiniä	alk. 300
Majoitus	Telttapaikka, 1 yö	160
	Mökki, 1 yö	400 - 800
	Hotellihuone kahdelle, keskiluokkainen, 1 yö	1200
Kuljetus	Litra bensiiniä	14
	Bussilippu	25-30
	Junalippu	249
Viihde	Elokuvalippu	100
	Konserttilippu	300
Ruokakaupat	Litra maitoa	13-14
	Leipä	25-30
	Vesipullo 1,5 l	20
	Juusto, kotimainen 1 kg	87
	Kananrinta, luuton ja nahaton 1 kg	119
	Hot dog kioskillä	25-35
	Tupakka-aski, Malboro	88
	Sanomalehti	25-30
	Olutpullo 0,5 l	26
	Pullo viiniä (Vinmonopolet=Alko)	alk. 80
	Vaatetus	Farkut (Levis tai vastaava)
Kesämekko ketjuliikkeessä (H&M, Zara)		390
Lenkkarit, Nike		900
Miesten nahkakengät		1000

Vuosittain tehtävä leikkimielinen Big Mac -indeksi vertaa Mac Donalds'in Big Mac – hampurilaisen hintoja eri valtioissa. Indeksi perustuu siihen, että hampurilaisen tuotantokustannukset olisivat kaikkialla maailmassa käytännössä samat. Tuotteita kuitenkin myydään eri maissa eri hinnoilla. (Yle 2013). Big Mac - indeksin mukaan Norjassa hampurilaisen hinta oli 7,84 Yhdysvaltain dollaria (noin 45 Norjan kruunua) 30. tammikuuta 2013. Yhdysvalloissa hinta oli samana päivänä 4,37 dollaria. Norja onkin Big Mac – indeksin kalleimpien maiden joukossa. (The Economist 2013).

Englantilaisen konsulttitoimisto ECA:n teettämän vuotuisen listauksen mukaan Pohjoismaiden ja Euroopan kallein sekä maailman toiseksi kallein kaupunki vuonna 2011 oli Norjan pääkaupunki Oslo. Vertailussa tarkastellaan eri kaupunkeja niiden elinkustannusten mukaan. Tutkimuksessa maailman kallein kaupunki oli Tokio ja neljänneksi kallein Helsinki. (MTV3 Uutiset 2011).

5.5 Asuminen

Norjassa on huomattava asuntopula ja vuosittain rakennetaankin noin 20 000 asuntoa vähemmän kuin olisi kysyntää. Erityisesti suurissa kaupungeissa asuntomarkkinat ovat kuumentuneet korkean elintason ja matalan korkotason seurauksena. Etenkin nuorten on vaikea päästä omistusasuntomarkkinoille. Myös vuokra-asuntomarkkinat ovat paikoitellen kireät. Esimerkiksi Oslo on merkittävä opiskelijakaupunki ja opiskelija-asunnoista on suuri pula. (Suomen Suurlähetystö 2013).

Omistus- ja vuokra-asuntoja löytää kätevimmin Finn.no – sivustolta (<http://www.finn.no>). Myös monilla sanomalehdillä on oma asuntoliite. Lisäksi Norjassa toimii vuokra-asuntoja välittäviä asunnonvälittäjiä, esimerkiksi Utleiemegleren (<http://www.utleiemegleren.no/>). Opiskelija-asuntoja välittävät Oslossa Studentsamskipnaden i Oslo (<http://www.sio.no>) ja Bergenissä Studentsamskipnaden i Bergen (<http://www.sib.no>) (Suomen Suurlähetystö 2013).

Alla olevassa taulukossa on esillä keskimääräiset vuokrayksien hinnat Norjan suurimmissa kaupungeissa.

Taulukko 2. Vuokrayksiöiden keskimääräiset vuokrat suurimmissa kaupungeissa (Numbeo 2013). 1 NOK = 0,13 € (Valuuttakurssi 10.4.2013).

Kaupunki	Asunto	Vuokra NOK / kk
Oslo	Yksiö keskustassa	9000
	Yksiö keskustan ulkopuolella	7750
Bergen	Yksiö keskustassa	7950
	Yksiö keskustan ulkopuolella	6000
Trondheim	Yksiö keskustassa	8500
	Yksiö keskustan ulkopuolella	6850
Stavanger	Yksiö keskustassa	12000
	Yksiö keskustan ulkopuolella	9000
Kristiansand	Yksiö keskustassa	8631
	Yksiö keskustan ulkopuolella	8000
Tromssa	Yksiö keskustassa	8500
	Yksiö keskustan ulkopuolella	6000

Edullisin tapa on yleensä vuokrata osa omakotitalosta (riippuen mihin päin maata haluaa muuttaa). Tällaisia vaihtoehtoja saattaa löytyä helposti pienemmistä kaupungeista ja maaseutukylistä, eikä asuntoja ole välttämättä ilmoitettu missään. Siksi kannattaa olla myös oma-aloitteinen ja ilmoittaa vuokra-asunnon etsinnästä esimerkiksi paikallislehdessä.

6 NORJAN TYÖMARKKINAT

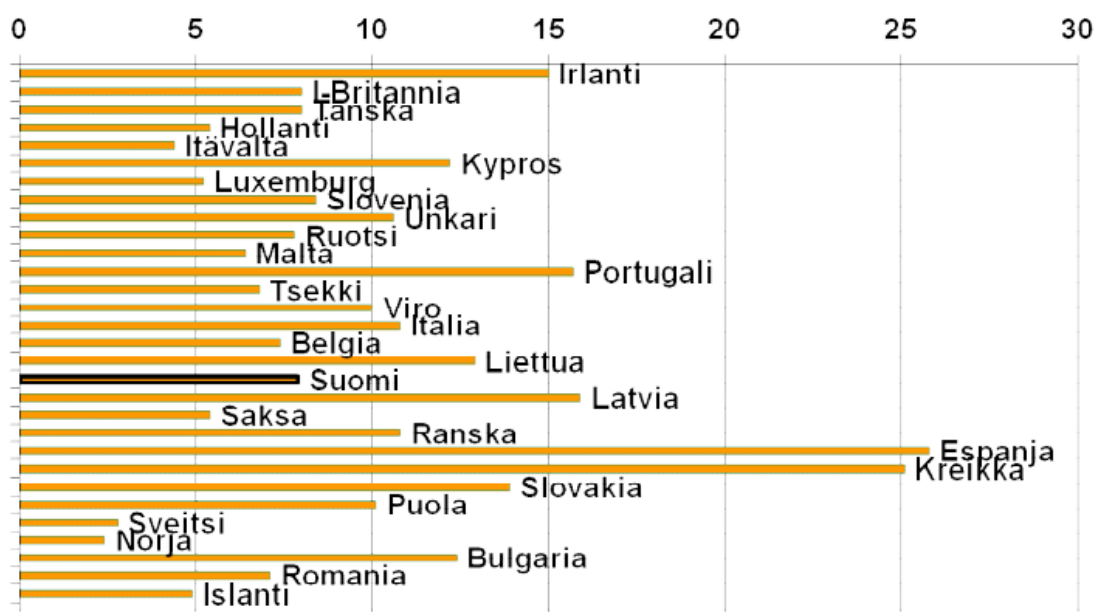
6.1 Yleistä työmarkkinoista

Norjan keskimääräinen työttömyysaste vuonna 2012 oli 3,2 prosenttia (Eurostat, tammikuu 2012) ja maassa onkin viime vuodet vallinnut lähes täystyöllisyys (MOL 2012). Alin työttömyysaste tammikuussa 2011 rekisteröitiin Sogn Og Fjordanen läänissä Norjan länsirannikolla (noin 2,4 %) ja korkeimmat asteet olivat eteläisissä Oslon, Østfoldin ja Aust-Agderin lääneissä (noin 3,9 – 4,0 %) (NAV 2011).

Norjan työttömyysaste on myös Euroopan mittapuulla erittäin alhainen. Alla oleva kuvio havainnollistaa Norjan työttömyysastetta verrattuna muihin Euroopan maihin.

Kuva 2. Euroopan työttömyysasteet, syyskuu 2012 (MOL 2012b).

Työttömyysasteet syyskuu 2012 Eurostat/ILO (paitsi Sveitsi, Norja ja Islanti maiden omat lähteet)

Kesäkuussa 2012 suurin osa ilmoitetuista työpaikoista oli terveys-, hoito- ja sosiaalialalla, tekniikka ja informaatioteknologian alalla sekä vähittäiskaupan ja myynnin alalla. Verrattuna kesäkuuhun 2011, työpaikkailmoitukset olivat lisääntyneet eniten lapsi- ja nuorisotyössä (+22 %), kun taas johtotyössä (-18 %) ja konsultoinnissa (-16 %) työpaikkailmoitukset olivat vähentyneet eniten. Rakennusalan työpaikkoja ilmoitettiin viisi prosenttia vähemmän työpäivässä verrattuna vuoteen 2011 ja teollisuuden työpaikkoja yhdeksän prosenttia enemmän. (Eures 2012.)

Norjan työvoimasta palvelualoilla työskentelee yli 2/3 väestöstä, teollisuudessa 1/5 väestöstä ja noin 4 prosenttia maa- ja metsätalouden sekä kalastuksen piirissä. Työvoimaan osallistumisen aste on Norjassa korkea ja talouskasvuun on osaltaan vaikuttanut tehtyjen työtuntien määrän kasvu ja poissaolojen vähentyminen. Hallituksen pitkäaikainen tavoite on muuttaa varhaisen eläkkeelle jäämisen trendiä ja eläkejärjestelmän uudistuksia on otettu asteittain käyttöön vuodesta 2011 alkaen. Kuluvalla vuosikymmenellä Norjan työikäisen väestön enustetaan lisääntyvän ja vaikka se vähenee jo 2020-luvulla, on väheneminen huomattavasti hitaampaa kuin useissa muissa Länsi-Euroopan maissa. (Finpro 2010, 12.)

Norjan hallituksen mukaan vain osaavaa työvoimaa kouluttamalla talouskasvua voidaan pitää yllä. Norjassa on tarvetta erityisesti korkeasti koulutetulle työvoimalle kuten insinööreille. Norjan työmarkkinat ovat muuttuneet 2000-luvulla huomattavasti, sillä ulkomaalaisen työvoiman määrä on kasvanut merkittävästi. Kokonaistyövoima on lisääntynyt työperäisen maahanmuuton seurauksena 300 000 työntekijällä vuoden 2004 jälkeen. Ulkomaalaisen työvoiman lisääntyminen jatkaa kasvuaan ja etenkin Euroopan talouskriisi on ajanut monet kriisimaiden työttömät hakemaan töitä Norjasta. (Kauppapolitiikka 2012.)

Norjan palkkataso on noin puolet Euroopan keskitasoa korkeampi (Ulkoasiainministeriö 2013). Alla olevassa taulukossa on eritelty eri ammattien ja ammattiryhmien kuukausittaiset keskipalkat Norjassa.

Taulukko 3. Kuukausittaiset keskipalkat elinkeinoittain Norjassa vuonna 2012 (Statistisk Sentralbyrå 2013). 1 NOK = 0,13 € (Valuuttakurssi 10.4.2013).

Elinkeino	Keskipalkka kk/NOK
Maanviljely, metsätalous ja kalastus	38000
Kaivostoiminta ja louhinta	60000
Teollisuus	39500
Sähkö-, kaasu-, lämpö- ja ilmastointihuolto	46600
Vesihuolto, viemärointi	37300
Rakennusala	37100
Tukku- ja vähittäiskauppa, moottoriajoneuvojen korjaus	35100
Kuljetus ja varastointi	38900
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	27700
Tieto- ja viestintätekniikka	50300
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	53300
Kiinteistömyynti	47000
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	49700
Liike-elämän palvelut	32900
Julkinen hallinto ja maanpuolustus	41400
Opetus	39900
Terveys- ja sosiaalipalvelut	36800
Taiteet, viihde ja virkistys	35900
Muut palvelut	35800

Seuraavaksi esitellään joitakin Norjan merkittäviä työllisyysaloja, joissa perinteisesti myös ulkomaalaisen on helppo sijoittua. Lisätietoja aloista löytyy osoitteesta

<http://www.nav.no/NAV+EURES+work+and+recruit+in+Norway/Selected+professions+and+industries>.

6.2 Öljy- ja kaasuteollisuus

Norja on Euroopan suurin öljyntuottajamaa ja maailman kolmanneksi merkittävien öljynviejämaa. Raakaöljyn tuotanto oli vuonna 2006 noin 3,3 prosenttia koko maailman raakaöljyn tuotannosta, eli keskimäärin 2,8 miljoonaa tynnyriä päivässä. Vaikka öljyn vuosituotanto on laskenut vuosikymmenen alusta lähtien,

on voimakas hinnannousu lisännyt tuloja selvästi viime vuosina. Suurin osa tuotannosta myydään ulkomaille, sillä kotimarkkinat ovat pienet. Norja on myös merkittävin kaasun toimittaja Luoteis-Euroopassa ja maakaasun tuotanto on kaksinkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. (Finpro 2010, 20-21.)

Osa öljy- ja maakaasuteollisuuden merkittävistä tuotoista ohjataan vuonna 1995 perustettuun öljyrahastoon, josta varat sijoitetaan ulkomaisiin sijoituskohteisiin. Öljyrahastosta saatavan tuoton tarkoitus on ohjautua myöhemmin koko maan väestön hyväksi, kun öljyntuotannon tuottavuus vähenee ja väestö ikääntyy. Näillä näkymin öljyrahasto jatkaa kasvuaan hyvin pitkään. (Finpro 2010, 11.)

Vuonna 1968 Norja löysi öljyvarannot Ekofiskista, Pohjanmeren aluevesiltä. Öljyn ja kaasun tuotanto alkoi vuonna 1971. Öljyä ja kaasua alettiin kuljettaa 1970-luvun puolessa välissä suoraan putkiverkoston kautta Iso-Britanniaan ja Eurooppaan. Öljy- ja kaasusektorin merkitys Norjan taloudelle, viennille ja budjetin tulopuolelle on ollut viimeisten kymmenen vuoden ajan ratkaiseva. (Finpro 2010.)

Vain noin 35 prosenttia öljyteollisuudesta työskentelevistä on töissä avomerilaitoksessa. Kaasu- ja öljysektorilla on kysyntää muun muassa kokeneille insinööreille (putki-, prosessi- ja sähkötyöt sekä mekaaniset ja merenalaiset työt), ammattitaitoisille poraajille, porateknikoille, rakennusalan työntekijöille, teollisuusmaalareille sekä teollisuuseristäjille. Sopivia korkeakoulututkintoja sektorilla työskentelyyn ovat tyypillisesti insinöörin tutkinnot maaöljystä, maaöljyteknikasta, geologiasta/geofysiikasta, porauksesta tai vastaavista. Muut teknilliset koulutukset ovat sovellettavissa, kuten esimerkiksi informaatioteknologia, projektinhallinta ja logistiikka. (NAV 2013e, 1-2.)

Öljyteollisuudessa työskentelykieli on joko norja tai englanti. Turvallisuussyistä vähintään toisen kielen on oltava sujuva. Useimmat työnantajat suosivat rekrytoinnissa norjan kieltä osaavia henkilöitä. Mikäli avomerilaitokselle töihin pyrkivä norjalainen on pätevä tehtävään, usein hänet valitaan ensisijaisesti ennen muita ulkomaan kansalaisia. Hakijalla on suotavaa olla oleellista alaan liittyvää työkokemusta sekä suosittelijoita, joihin rekrytoija voi ottaa yhteyttä. Öljynporauslau-

talle töihin pyrkivän tulee suorittaa ennen töihin pääsemistä tietyt turvallisuuskurssit. Turvallisuuskurssit suoritetaan National Association of Oil Companies ("OLF - Oljeindustriens Landsforening") hyväksymissä kouluissa. Kurssit ovat kalliita ja suorituskieleanä on yleensä norja. Muutamia kursseja on tarjolla myös englanniksi. Ennen työn aloittamista tulee lisäksi esittää työterveystodistus. (NAV 2013e, 3.)

6.3 Kalatalous

Kalatalous on toiseksi suurin vientisektori Norjassa öljy- ja kaasuteollisuuden jälkeen (NAV 2013b, 1). Norja on yksi maailman suurimmista kalastusmaista ja sen osuus koko maailman kalasaaliista on noin kaksi prosenttia. Kalastus ja merenkulku ovat perinteisiä norjalaisia elinkeinoja, sillä Norjan hallitsema rannikko- ja merialue tarjoaa laajuutensa vuoksi hyvät kalastusmahdollisuudet. Kalastuksen merkitys taloudelle on vähentynyt osittain öljy- ja kaasuteollisuuden kasvun vuoksi, mutta myös ylikalastus on aiheuttanut varantojen niukentumista. Rannikolla kalastus ja siihen liittyvät elinkeinot ovat kuitenkin edelleen merkittävässä asemassa ja kalastus tarjoaakin pääelinkeinon lähes 24 000 ihmisille ja työtä elintarviketeollisuudessa noin 12 000 ihmiselle. (Finpro 2010, 20.)

Kalatalous sisältää perinteisen kalastuksen lisäksi myös kalanjalostuksen ja kalatuotteiden valmistuksen. Uuden teknologian ja varusteiden, rakenneuudistusten sekä kansainvälisen kilpailun myötä perinteinen kalatalous on käynyt läpi merkittäviä muutoksia viime vuosien aikana. Nämä tekijät ovat vaikuttaneet Norjan kalatalouteen niin, että kala- ja äyriäisruokien tuotanto on lisääntynyt. Samalla työpaikkojen määrä alalla on vähentynyt huomattavasti. (NAV 2013b, 1.)

Työmarkkinat heilahtelevat vuodenaikojen mukaan. Kalalajeilla on erilaiset sesongit sekä saatavuudet, ja tuotanto voi myös olla riippuvainen sääolosuhteista. Pysyvää työtä on tarjolla vuoden ympäri osaaville työntekijöille muun muassa kalatehtaissa. Joissakin lohenjalostustehtaissa on myös fileen tuotantoa, mutta suurin osa töistä on teurastuksessa ja pakkauksessa. (NAV 2013b, 2)

Lohi on merkittävin kala ja sen pyynti on noin 100 kiloa jokaista norjalaista kohti. Vuosituhannen vaihteessa lohen hinta oli huipussaan, mutta se on laskenut puoleen huippuhinnasta. Viime vuosina hinta on ollut jälleen hieman nousussa. Merkittävimmät lohen vientimarkkinat ovat Ranska, Tanska ja Japani. Kalateollisuuden viennistä noin 40 prosenttia muodostuu lohesta. (Finpro 2010, 20.)

Suurin osa työnantajista palkkaa työntekijöitä, jotka ymmärtävät norjaa tai ovat kykeneviä ilmaisemaan asiansa ”Skandinaavisella” kielellä. Joissakin yrityksissä käytetään työkielenä myös osittain englantia, joten kielen perusteiden osaaminen on suotavaa. Etenkin koneiden ja laitteiden kanssa työskenneltäessä turvallisuuteen liittyvä sanasto tulee olla hallussa. Työnantajat rekrytoivat myös henkilöitä, joilla ei ole aiempaa kokemusta alalta, vaikka kokemus on usein toivottavaa. Ennen työn aloittamista tulee esittää työterveystodistus. (NAV 2012b, 3.)

6.4 Rakennusala

Rakennusala on merkittävä ala Norjalle ja toimii hyvänä indikaattorina maan yleisille työmarkkinoille (NAV 2013a, 1). Rakennussektorin osuus Norjan bruttokansantuotteesta oli 4,8 prosenttia vuonna 2008. Alalla toimii noin 46 000 yritystä, jotka työllistävät 167 000 työntekijää. Norjassa suurten yritysten osuus rakennustuotannosta on pienempi kuin useimmissa maissa ja suurin osa alan yrityksistä onkin pieniä. Maassa on kuitenkin käynnistynyt uudelleenorganisointi ja suuret urakoitsijat ovat tehneet runsaasti yritysostoja viime vuosina. (Finpro 2010, 24.)

Ominaisia piirteitä Norjan rakennusmarkkinoille ovat korkea hintataso, ostovoimaiset asiakkaat sekä pula osaavasta työvoimasta. Markkinoilla kysyntää on ollut omakotitaloille ja vapaa-ajan asunnoille, jotka ostetaan useimmiten valmispaketteina. Norjassa onkin Suomen tapaan paljon loma-asuntoja suhteessa väkilukuun, eli yli 400 000 loma-asuntoa. (Finpro 2010, 24.)

Finanssikriisin ajan ala on kärsinyt voimakkaasta työttömyysasteen lisääntymisestä erityisesti kirvesmiesten, sähkö- ja LVI-asentajien keskuudessa. Rakennus-

nusalalla odotetaan silti 5-6 prosentin kasvua vuonna 2013. (NAV 2013a, 1.) Kiinteistöjen hinnat ovat viime vuosina jatkaneet nousuaan, mikä on lisännyt uudisrakentamista ja sitä kautta parantanut rakennusteollisuuden kannattavuutta (Finpro 2010, 24).

Rakennusalan työkielenä on norja eikä englantia yleensä käytetä kommunikointiin työpaikalla. Mikäli norjankielisistä työntekijöistä on pulaa, vaativat monet työnantajat vähintäänkin hyvää englannin kielen taitoa. (NAV 2013a, 2.)

6.5 Telakkateollisuus ja merenkulkuala

Norja on maailman johtava laivanrakennusmaa ja yksi maailman merkittävimmistä laivateollisuusmaista. Norjalaisilla laivayhtiöillä on omistuksessaan noin 10 prosenttia koko maailman kauppalaivastosta. Norjalaisella laivateollisuudella on tärkeä rooli markkinoilla, kun tarvitaan erikoistuneita laitteistoja, kuten risteilyaluksia, kaasunkuljetusaluksia ja kemikaalitankkereita. (Finpro 2010, 22.) Norjan telakkateollisuuden päämarkkinoita ovatkin öljynporausalukset, kehittyneet kalastusalukset, matkustaja- ja autolautat sekä erikoistuneet rannikkoalukset. Norjan telakat ovat Euroopan mittapuulla kooltaan vain keskikokoisia tai pieniä (NAV 2013d, 1).

Norjan laivanrakennusteollisuuden työllisyysaste on ollut korkea aina 70-luvulta asti. Nykyään laivanrakennusteollisuus laitevalmistus mukaan luettuna työllistää suoraan noin 20 000 ihmistä. Telakat työllistävät noin 5000 henkilöä. Lyhytaikaista työvoimaa ja vuokratyövoimaa on noin 3500 henkilöä. Meriteollisuus kokonaisuudessaan sisältäen telakat, alusten omistajat, laitevalmistus ja palvelut työllistävät yhteensä jopa 90 000 henkeä. Norjalainen meriteollisuus onkin innovatiivinen sektori joka perustuu pitkälti henkilöresursseihin ja osaamiseen. (NAV 2013d, 2.)

Norjan telakat ovat pitkälti käyttäneet hyväkseen EU ja ETA-maiden siirtotyövoimaa. Suuri osa näistä työntekijöistä on ollut vuokratyövoimaa Norjalaisen tai ulkomaalaisen vuokratyönvälitysyhtiön listoita. Monet vakituisista ulkomaalaisista työntekijöistä ovat aloittaneet sopimustyöntekijöinä. Alan työmarkkinoi-

den seurauksena rekryointitarve laivanrakennusteollisuudessa on melko vähäistä. Kuitenkin etenkin insinöörejä ja ammattitaitoista työvoimaa, kuten LVI- asentajia, laivasähkömiehiä ja levyseppiä palkataan. (NAV 2013d, 2.)

Norjan telakkateollisuudessa kasvava norjan kieltä osaavista työntekijöistä on kasvava kysyntä. Tämä johtuu norjalaisten telakkatyöntekijöiden kasvavasta työttömyydestä. Toisinaan vankkaan ammattitaitoon perustuva englannin kieli riittää työkieleksi. (NAV 2013d, 3.)

Maailman listautuneista varustamoista 30 prosenttia on listautunut Oslon pörssiin, tehden Oslon pörssistä maailman suurimman laivateollisuuden vaihdon keskuksen. Merenkulkualan kannattavuus on pysynyt hyvänä ja maailmankaupan laajetessa näkymät ovat hyvät myös pitkällä aikavälillä. (Finpro 2010, 23.)

Merenkulkualalla työskentelevien työntekijöiden keski-ikä on varsin korkea ja tarjolla onkin satunnaisia työtehtäviä pääsääntöisesti alusten henkilökunnassa. Yleisenä vaatimuksena kaikkiin töihin on muodollinen pätevyys (koulutus ja todistukset) sekä/tai pitkä työkokemus. Merenkulkualalle haetaan useimmiten seuraavia osaajia: kansipäällystö, insinöörit, laivasähköasentajat, laivamekaanikot, kokit ja kansityöntekijät. Skandinaavisen kielen hallinta ei ole vain suotavaa, vaan yleensä vaatimus. Norjalaisilla aluksilla kielitaito on vaatimus turvallisuussyistä ja kansainvälisellä merenkulkualalla hyvä englannin kielen taito on välttämätön. (NAV 2013c, 1-3.).

6.6 Sosiaali- ja terveysala

Norjan terveydenhuolto jakautuu kolmeen pääosaan. Kunnalliset terveystalot koostuvat yleislääkärien palveluista, ensiapupalveluista, fysioterapiasta, hoitokodeista, kättilön palveluista, hoivapalveluista ja kotipalveluista. Työntekijät ovat kunnan palveluksessa tai yksityisiä työntekijöitä, joilla on korvaussopimus kunnan kanssa. Valtion vastuulla ovat alueelliset terveysyritykset, jotka tarjoavat asiantuntijapalveluita, kuten julkiset sairaalat, psykiatriset laitokset, sairaankuljetus- ja hätäapupalvelut, sairaala-apteekit ja laboratoriot. Sairaalat ja laitokset on järjestetty neljän eri alueellisen terveysyrityksen hallintaan. (NAV 2011a, 1.)

Sairaanhoitaja voi työskennellä Norjassa monissa erilaisissa toimintaympäristöissä. Yleensä sairaanhoitajat sijoittuvat kuitenkin sairaaloihin tai kuntien terveys- ja hoivapalveluihin, kuten hoitokoteihin, vanhainkoteihin, kotipalveluun, kouluterveydenhuoltoon ja terveysasemille. Norjassa työnantajat edellyttävät yleensä sitä, että terveydenhuoltoalan työntekijä on laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilöksi Norjassa. Työntekijällä on mahdollisuus anoa täyden ammatinharjoittamisoikeuden antavaa laillistamista tai väliaikaista oikeutta harjoittaa terveydenhuoltoalan ammattia. Norjan valtion terveydenhuoltohenkilöstön laillistamistoimisto (SAK) myöntää ammatinharjoittamisoikeuksia terveydenhuollon henkilöstölle, esimerkiksi lääkäreille, psykologeille, sairaanhoitajille, fysioterapeuteille, farmaseuteille, laboratoriohoitajille ja lähihoitajille. (Pohjoismainen neuvosto 2012.) Lisäksi työskentely Norjan terveydenhuollossa vaatii hyvää norjan kielen hallitsemista. Englantia ei käytetä kommunikointiin työpaikalla (NAV 2011a, 2).

6.7 Kuljetusala

Kuljetusalalla työskentelevällä on suuri vastuu, sillä ajoneuvot ovat suuria ja painavia, ja Norjan tieolosuhteet ovat paikoitellen vaikeat. Alalla korostetaan liikenneturvallisuutta. EU:n direktiivin mukaan kuljettajilla tulee välttämättömän ajokortin ja ajoluvan lisäksi olla 240 tuntia lisäajo-opetusta, ennen toimimista henkilönkuljetuksessa tai tavarankuljetuksessa. Tavarankuljetusliikenteessä vaadittavat ajokorttiluokat ovat C ja CE ja henkilökuljetusliikenteessä luokat D ja DE. Linja-auton kuljettamiseen vaaditaan 21 vuoden ikä ja yhdistelmäajoneuvon kuljettamiseen 18 vuoden ikä. Kaupallisilta kuljettajilta, eli henkilöliikenteen tai tavaraliikenteen kuljettajilta vaaditaan työlupa, joka takaa, että kuljettajalla on alalle vaadittava kunto ja terveys. Hakemus lähetetään paikalliselle poliisiviranomaiselle ja siihen liitetään lääkärintodistus. (NAV 2011h, 2.)

Suurin osa norjalaisista työnantajista palkkaa mieluummin henkilön, joka ymmärtää ja puhuu Norjaa tai toista Skandinaavista kieltä. Jotkut yritykset käyttävät myös englantia työkielenä. (NAV 2011h, 3.)

Statens Vegvesenin sivuilta (<http://www.vegvesen.no>) löytyy kattavat ajo-ohjeet raskaan kaluston kuljettamiselle Norjassa. PDF-tiedosto on saatavissa myös suomen kielellä osoitteesta:

<http://www.vegvesen.no/en/Traffic/Planning+your+trip/Truckers+guide>. (Statens Vegvesen 2013.)

6.8 Matkailuala

Matkailuelinkeino työllistää Norjassa seitsemän prosenttia työvoimasta ja sen osuus bruttokansantuotteesta on neljä prosenttia. Norjalaiset harrastavat ahkerasti kotimaanmatkailua ja norjalaisten osuus yöpymisistä onkin noin 75 prosenttia. Myös ulkomaisten matkailijoiden osuus on kasvanut 2000-luvulla. Suurimpia ulkomaisia matkailijaryhmiä ovat saksalaiset, ruotsalaiset, tanskalaiset, hollantilaiset ja britit. Voimakkaimmin matkailu on kasvanut Itä-Euroopasta. (Finpro 2010, 26.)

Matkailuala työllistää noin 150 000 henkilöä ja on yksi Norjan nopeimmin kasvavista aloista. Työntekijöiden tarve vaihtelee suuresti kausien ja Norjan maan geografian mukaan. On kausia, jolloin alalla ei ole juurikaan tarvetta työntekijöille riippuen matkailukaudesta (kesä/talvi) ja alueen sijainnista. Tällä hetkellä alalla on yleinen pula asiantuntevasta henkilöstöstä, joilla on joko ammatillinen koulutus tai paljon työkokemusta esimerkiksi kokin, tarjoilijan sekä oppaan ammateista. Työtä on myös tarjolla kokemattomille työntekijöille esimerkiksi siivoojan, baarityöntekijän ja tarjoilijan, sekä ja keittiötyöntekijän tehtävissä. (NAV 2013f, 1-2.)

Matkailualan yritykset vaativat yleensä hyvää norjan tai muun Skandinaavisen kielen osaamista, etenkin henkilökunnalta, joka on tekemisissä asiakkaiden kanssa. Syy kielivaatimuksille on se, että suurin osa matkailijoista on norjalaisia tai pohjoismaalaisia. Tästä huolimatta matkailualalla ulkomaalaisten työntekijöiden osuus on paljon korkeampi kuin muilla aloilla. Matkailuala on kansainvälinen työpaikka, jossa työntekijöillä on kansainvälinen tausta ja kokemus. Jotkut työnantajat käyttävät englantia virallisena työkielenä, jolloin työntekijältä vaadi-

taan kielen perusosaamista. Helpoimmin norjan kieltä taitamaton saa töitä esimerkiksi hotelleista siivous- tai ruuanvalmistustehtävistä. (NAV 2013f, 3-4.)

7 TYÖNHAKU

7.1 Työvoiman vapaa liikkuvuus

EU:n keskeisiin periaatteisiin kuuluu työntekijöiden vapaa liikkuvuus. Se antaa jokaiselle EU-maan kansalaiselle mahdollisuuden työskennellä jossakin toisessa EU-maassa ilman erillistä työlupaa. Vapaa liikkuvuus koskee yleisesti ottaen myös sellaisia Euroopan talousalueen maita, jotka eivät kuulu EU:hun, eli Islantia, Liechtensteinia ja Norjaa. Lisäksi Sveitsin kanssa on tehty sopimus henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta. EU-kansalaisella on oikeus olla työnhakijana toisessa EU-maassa, työskennellä siellä ilman työlupaa sekä asua siellä työnhakijana tai työntekijänä. EU-kansalaisella on myös oikeus jäädä maahan vielä työsuhteen päättymisen jälkeenkin. Työntekijän tulee soveltaa samoja sääntöjä muista EU-maista kotoisin oleviin työntekijöihin kuin kotimaisiin työntekijöihin. Näitä ovat esimerkiksi säännöt työhönotosta, työehdoista, palkoista ja vuosilomista sekä irtisanomisesta. Lisäehtoja ei saa asettaa. (Euroopan komissio 2013b.)

Liikkumisvapautta voidaan myös rajoittaa yleiseen turvallisuuteen ja järjestykseen tai kansanterveyteen liittyvien syiden perusteella. Julkisen sektorin tehtäviin liittyy usein rajoituksia. Lisäksi uusista EU-maista kotoisin olevilla työntekijöillä voi olla määräaikaista rajoituksia enintään seitsemän vuoden ajan maan liittymisestä unioniin. Tällä perusteella Bulgarian ja Romanian kansalaisiin voidaan soveltaa rajoituksia vuoden 2013 loppuun asti. (Euroopan komissio 2013a.)

7.2 Työpaikan etsiminen

Suurin osa Norjan työpaikoista on ilmoitettu Internetissä. Norjan työ- ja hyvinvointihallinnon (NAV) sivustolla julkaistaan työpaikkailmoituksia, joten se tarjoaa hyvän ja kattavan lähtökohdan työnhakuun. NAVin paikallistoimistoja on ympäri

maata ja myös niihin voi ottaa yhteyttä ja rekisteröityä työnhakijaksi. Ennen yhteydenottoa kannattaa tietää, millaista työtä haluaa ja miltä alueelta tai paikkakunnalta. Paikallistoimistojen osoitteet löytyvät NAVin sivuilta (www.nav.no). (Norden 2013.)

Työpaikkailmoituksia löytää esimerkiksi myös Finn.no – sivustolta (<http://finn.no/jobb>). Sivulla voi hakea työpaikan lisäksi paljon muutakin, esimerkiksi asuntoja. Työpaikkoja voi selata Jobb-kohdassa vapaiden työpaikkojen mukaan tai kirjoittamalla hakukenttään esimerkiksi ammatin, yrityksen tai tittelin. (Suomi-Seura Oslo.)

Vapaita paikkoja ilmoitetaan lisäksi Euroopan komission ylläpitämästä Eures-portaalista (<http://ec.europa.eu/eures>). Eures tarjoaa tietoa, neuvontaa ja työnhönnotto- sekä sijoittamispalveluja työntekijöille ja työntantajille, sekä jokaiselle, joka on kiinnostunut henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta. (Eures 2013.)

Suomi-Seura Oslo (<http://www.suomiseura.org/fi>) toimii Oslossa ja sen lähistöllä asuvien suomalaisten keskuudessa. Yhdistys jakaa jäsenilleen tietoa ulkosuomalaisuudesta ja auttaa ylläpitämään yhteyttä suomen kieleen ja kulttuuriin, sekä auttaa myös perehdyttämään norjalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Seura järjestää myös erilaista yhteistoimintaa, johon voi osallistua, vaikka ei olisikaan seuran jäsen. Suomi-Seuran jäseniltä ja ylläpitäjiltä voi kysyä vinkkejä työpaikoista tai työhausta. Jäseniin saa helposti yhteyttä esimerkiksi Internet-sivuston ilmoitustaululla tai Facebook-sivuilla. Sivuilta löytyy myös paljon hyödyllisiä linkkejä ja tietoa Norjaan muuttamisesta ja työhausta. (Suomi-Seura Oslo 2013.)

Muita samankaltaisia alueellisia suomalaisten ylläpitämiä yhdistyksiä ovat muun muassa Bergenin norjalais-suomalainen yhdistys (<http://finsk.nffib.org>), Trondheimin Suomi-Seura (<http://trondheim-suomi.wikispaces.com>) ja Tromssan ruijansuomalainen yhdistys (<http://www.facebook.com/pages/Tromssan-ruijansuomalainen-yhdistys-Norsk-finsk-forening-i-Troms%C3%B8/207173562316?sk=info>) sekä Norjalais-Suomalainen yhdistys (<http://www.norskfinsk.org>) (Ulkosuomalainen 2013).

Työhaussa kannattaa käyttää luovasti mahdollisimman montaa eri kanavaa. Työnantajiin voi olla suoraan yhteydessä ja lähettää avoimia työhakemuksia. Mikäli työnhakijalla on aiempia kontakteja Norjassa, kannattaa heitä käyttää apuna työhaussa ja pyytää neuvoja ja vinkkejä. (NAV 2012.) Monella yrityksellä on omat Internet-sivut, joista löytää työpaikkoja, joita ei ole ilmoitettu missään muualla. Jo suuri osa yrityksistä hyväksyy vain hakemuksia, jotka on lähetetty yrityksen oman sähköisen hakujärjestelmän kautta. Paikallisia ja kiinnostavia yrityksiä voi myös etsiä Norjan keltaisten sivujen (Gule Sider) kautta. Myös monet sanomalehdet ilmoittavat vapaista työpaikoista. Suurin lehti on Aftenposten, jonka sunnuntainumerossa on erillinen työpaikkailmoitusten liite. (Eures 2012.)

7.3 Työhakemusasiakirjat

Työnhakuprosessi on hyvin samankaltainen kuin Suomessa. Avointa työpaikkaa hakiessa mukaan tulee aina liittää huolellisesti tehty ansioluettelo eli CV. Työhakemus ja CV on erittäin suositeltavaa kirjoittaa kohdemaan kielellä. Norjassa työnhakijat voivat joissakin tapauksissa tehdä työhakemuksen norjan kielensä lisäksi myös toisella skandinaavisella kielellä eli ruotsiksi tai tanskaksi (Pohjola – Norden 2013).

Ansioluettelon tulee olla järjestelmällinen ja helppolukuinen ja siinä tulee korostaa omia avainpätevyksiä ja vahvuusalueita. CV tulee yksilöidä haettavan työpaikan mukaan. Kuvan lisääminen ei ole pakollista, mutta se on nykyään jo hieman tavallisempaa kuin ennen. Mikäli haluaa lisätä kuvan, tulee sen olla asiallinen ja ammattimainen. (Din Side 2013a.)

Sopiva CV:n pituus on maksimissaan kaksi sivua. Norjassa on tavanomaista ilmoittaa viimeisin työkokemus ja viimeisin koulutus ensimmäisenä. Tämän jälkeen tiedot jatkavat etenemistä kronologisesti uusimmasta vanhimpaan. Ulkomailta työhakemusta lähetettäessä ansioluetteloon kannattaa selkeästi kirjoittaa tarkat henkilötiedot, kansallisuus, yhteystiedot ja puhelinnumeron maakoodi. Ansioluettelosta tulisi ilmetä henkilötietojen lisäksi ainakin seuraavat tiedot: kou-

lutus, työkokemus, muut pätevyudet, kuten esimerkiksi kielitaito ja ATK-taidot ja kurssit, harrastukset ja suosittelijat. (NAV 2012.)

Suosittelijoiden rooli Norjassa on todella tärkeä ja ansioluettelosta tuleekin ilmetä vähintään kahden eri suosittelijan nimi, asema ja yhteystiedot. Suosittelijoiden tulisi osata kommunikoida vähintään englanniksi. Suosittelijoiden nimen perään voi kirjoittaa sulkuihin mitä kieltä suosittelijat puhuvat. (Eures 2012.) Suosittelijoiden tilalle on myös tavallista kirjoittaa "referanser oppgis på forespørsel", joka tarkoittaa, että suosittelijoiden tiedot annetaan, mikäli työnantaja niitä pyytää (Cribs Norge 2013).

Työhakemuskirje tulee räätälöidä erikseen jokaisen työpaikan mukaan. Työhakemuksen rakenne on samankaltainen kuin Suomessakin. Kirjeessä tulee olla yhteystiedot. Hakemuksessa on hyödyllistä kertoa myös esimerkiksi miksi haet paikkaa ja miksi olet kiinnostunut yrityksestä, miksi haluat muuttaa Norjaan, sekä miten täytät tehtävän vaatimukset (Eures 2012). Jotkin työnantajat toivovat lisäksi todistusjäljennöksiä hakemuksen mukana lähetettäviin työtodistuksiin. Todistukset kannattaa siinä tapauksessa käännettää joko norjan, ruotsin tai englannin kielelle.

Hakemuskirje kannattaa pitää lyhyenä ja ytimekkäänä ja siinä voi viitata CV:ssä esiin tuotuihin pätevyuksiin. Hakemuskirjeessä kannattaa kertoa jotakin henkilökohtaisia ominaisuuksia, sillä näitä ei tuoda esille CV:ssä. Työhakemuksen ja CV:n lähettämisen jälkeen kannattaa soittaa sille, kenen yhteystiedot työpaikkailmoituksessa on annettu. Yleensä tämä on rekrytoinnista vastaava henkilö. Samalla voi kysyä lisätietoja työtehtävästä ja yleensä jää rekrytointihenkilön mieleen. Turha soittaminen ei kuitenkaan kannata, vaan mikäli soittaja kyselee samoja asioita kuin ilmoituksessa on jo kerrottu, on mielikuva soittajasta ennemminkin negatiivinen. Kannattaa varmistaa, että on jotakin olennaista kysyttävää työstä, mitä ei ole mainittu työpaikkailmoituksessa. Soittaminen voi olla tärkeää etenkin silloin, jos itsellä ei ole kaikkia työpaikkailmoituksessa vaadittuja pätevyksiä. Soittamalla saa mahdollisuuden kertoa tilanteestaan ja kiinnostuksesta työtehtävää kohtaan. (Din Side 2013b.)

8 SUOMALAISTEN KOKEMUKSIA NORJASSA TYÖSKENTELYSTÄ

Suomalaisten kokemuksia Norjassa työskentelystä selvitettiin kvalitatiivisella teemahaastattelulla. Haastateltavien etsinnässä käytettiin apuna muun muassa norjansuomalaisten blogeja, Suomi-Seura Oslon ilmoituspalstaa, sosiaalista mediaa ja kirjoittajan omia kontakteja. Haastateltavat ilmoittautuivat vapaaehtoisina vastaamaan nimettöminä kyselyyn ja kertomaan omia kokemuksiaan Norjaan muutosta ja sen syistä, sopeutumisesta maahan ja elämästä maassa, sekä antamaan vinkkejä muille Norjassa työskentelystä kiinnostuneille suomalaisille. Koska suurin osa vastaajista asuu edelleen Norjassa, toteutettiin haastattelut käytännön syistä pääosin sähköpostitse.

Haastattelussa käytettiin apuna haastattelurunkoa, joka jakautui kolmeen osa-alueeseen: taustatiedot, suomalaisena Norjassa sekä työskentely ja elämä Norjassa. Jokainen osa-alue sisälsi aiheeseen liittyviä avoimia kysymyksiä, joihin vastaajien toivottiin kertovan vapaasti kokemuksistaan. Haastattelun tavoitteena oli kartoittaa sellaisia asioita ja kokemuksia, joita Norjassa työskennelleet suomalaiset kokevat merkityksellisenä maassa työskentelyn kannalta, sekä joita he pitävät tärkeinä kertoa muille suomalaisille, jotka suunnittelevat työskentelyä maassa.

Seuraavaksi käsitellään ja analysoidaan tutkimuksen tuloksia teemoittain.

8.1 Vastaajien tausta

Teemahaastatteluun osallistui 13 henkilöä, joista naisia oli kahdeksan ja miehiä viisi. Vastaajista arvioiden noin 2/3 on työskennellyt Oslon alueella ja 1/3 muualla Norjassa. Iältään vastaajat olivat 22 – 52 vuotiaita ja he olivat työskennelleet Norjassa kuudesta kuukaudesta aina 14 vuoteen. Suurin osa vastaajista oli kuitenkin työskennellyt maassa alle kolme vuotta. Vastaajat olivat työskennelleet seuraavilla aloilla: opetusala, kaupallinen ala, sairaanhoito, apteekkiala, raken-

nusala, asiakaspalvelu, toimistotyö, kuljetusala, metallinjalostus, prosessiteollisuus ja IT-ala. Vastaajat edustavat siis varsin laajasti eri ammattialoja, mikä lisää tutkimuksen monipuolisuutta.

8.2 Syyt muuttoon

Haastateltavien syitä muuttaa Norjaan oli useita. Neljä vastaajaa kertoi pääasiallisena syynä olleen rakkaus norjalaiseen kumppaniin, joka tarkoitti muuttoa maahan. Viidellä haastateltavalla syy muuttaa Norjaan oli puhtaasti työelämä-
lähtöinen, eli joko palkkaus, työnantaja tai työllisyystilanne oli Norjassa Suomea houkuttelevampi ja kiinnostavampi. Uusea vastaaja kertoi lisäksi halunneensa kokeilla jotain uutta, saada kokemusta ulkomailla työskentelystä tai parantaa kielitaitoaan. Kolme vastaajaa kertoi lähteneensä viettämään esimerkiksi vuorotteluvapaata tai harjoittelujaksoa Norjaan.

Yli puolet vastaajista kertoi tienneensä jonkin verran Norjasta etukäteen ennen muuttoa. Norja maana oli entuudestaan tuttu etenkin siellä aiemmin lomailleille. Seitsemän vastaajaa kertoi käyneensä Norjassa ennen muuttoa ja kaksi vastaajaa oli saanut omien tuttavien kautta tietoa Norjasta. Yllättävää oli, että lähes kaikki vastaajat mainitsivat, etteivät kuitenkaan tienneet Norjassa työskentelystä, työkuulttuurista tai käytännön asumisesta juuri mitään ennen muuttoa. Muutama vastaaja kertoi, ettei tiennyt maassa työskentelystä mitään etukäteen. Vastauksissa tuli esille, että kokemuksia oli etsitty Internetistä, mutta niitä oli löytynyt vähän ja että vastaajat olivat olettaneet työskentelyn olevan jokseenkin samanlaista kuin Suomessa.

8.3 Lähdön valmistelu ja muutto Suomesta

Lähes kaikki vastaajat kertoivat muuton sujuneen hyvin. Vastaajat olivat ottaneet hyvin selville muuttoprosessin vaiheet etukäteen Internetistä. Muutama vastaaja mainitsi muuton sujuneen hyvin juuri sen vuoksi, että he olivat ottaneet etukäteen selvää tarvittavista lomakkeista ja siitä, mihin Suomessa ja Norjassa

tulee olla yhteydessä ja ilmoittaa muutosta. Suomesta lähtö koettiin helpoksi asiaksi, joka hoitui lähinnä muutamalla ilmoituksella. Eräs vastaaja mainitsi, että ongelmia aiheutui lähinnä siitä, että muisti lopettaa sähkösopimukset, lehtitilaukset yms. Osa vastaajista mainitsee muuttaneensa varsin vähäisellä omaisuudella ja jättäneensä huonekalut Suomeen tai myyneensä ne. Kaikkia tavaroita ei myöskään muutettu kerralla, vaan ensin mukaan otettiin välttämättömimmät ja myöhemmin tavaroita haettiin lisää. Yksi vastaaja mainitsee vähäisen muutto-
lastin johtuneen muuttofirmojen kalliista hinnoista.

Suurimmalla osalla vastaajista oli työpaikka tiedossa Norjassa jo muuttovaiheessa. Kolme vastaajaa kertoi, että työnantaja oli auttanut muuton järjestelyssä jollain tavalla, esimerkiksi maksanut muuttokustannukset, auttanut asunnon etsinnässä tai tarjonnut asunnon ja maksanut tutustumismatkan yritykseen. Kolmelle vastaajalle asuminen oli järjestynyt tuttavan kautta. Kumppanin perässä maahan muuttaneista osa mainitsi, että asunto oli kumppanin kautta valmiina Norjassa. Yksi vastaaja kertoi ensin asuneensa hotellissa, mutta löytäneensä myöhemmin vuokra-asunnon Finn.no – sivuston asuntoilmoitusten kautta. Vastaaja kertoi, että vuokra-asunnon saamisessa olivat auttaneet se, ettei juo liikaa alkoholia, ei tupakoi, eikä omista lemmikkejä.

Norjan kieltä etukäteen kertoi opiskelleensa yksi vastaaja, lisäksi yksi vastaaja kertoi että olisi halunnut opiskella Norjaa etukäteen, mutta ei ollut henkilökohtaisista syistä ehtinyt.

8.4 Saapuminen Norjaan ja virastoissa asioiminen

Vastaajat kokivat maahanmuuton käytännössä hyvin eri tavoin. Osan mielestä se oli helppoa, osan mielestä aikaa vievää ja osan mielestä haastavaa. Byrokratia koettiin vähäiseksi vapaan liikkuvuuden ja pohjoismaalaisuuden vuoksi, sillä oleskelu- ja työlupia ei tarvita. Osa oli kokenut virastoissa asioimisen hankalaksi, varsinkin alussa puutteellisen kielitaidon vuoksi. Virastoissa paperit löytyvät kuitenkin usein myös englanniksi ja norjalaiset auttavat mielellään kysyjää. Oslon seudulla virastojen henkilökunta on tottuneempi hoitamaan Pohjoismai-

den sisäisiä maahanmuuttoasioita. Eräs vastaaja kertoo Oslossa olevan oma jonotus Pohjoismaiden kansalaisille, jossa jonotusajat ovat lyhyemmät kuin muille ulkomaalaisille. Muutama vastaaja mainitsee, että on paras, mikäli tietää itse oikeuksistaan juurikin Pohjoismaiden kansalaisena, sillä virastojen henkilökunnan osaamisessa voi olla suuria eroja. Eräs vastaaja kertoo, että häneltä oli vaadittu virastossa ensin virheellisesti oleskelulupaa, mikä johtui pohjoismaalaisten muuttajien vähyydestä alueella.

Ongelmia tai viivästyksiä vastaajat kertoivat aiheutuneen esimerkiksi työpaikan löytämisessä, pankkitilin avaamisessa, henkilötunnuksen ja henkilökortin saamisessa ja puhelinliittymän avaamisessa. Norjalaisen henkilötunnuksen toimitusaika on varsin pitkä, yleensä muutaman viikon. Moni oli saanut apua Norjassa asuvilta tuttavilta, minkä koettiin helpottaneen huomattavasti maahanmuuttoa ja järjestelyjä. Lisäksi yhteydenpito Suomeen oli helpottanut osan kotiikävää. Suuri osa vastaajista piti myös jollain tavalla yhteyttä muihin Norjassa asuviin suomalaisiin, esimerkiksi Suomi-Seura Oslon kautta.

8.5 Norjalaisten suhtautuminen suomalaisiin

Lähes kaikki vastaajat kertoivat norjalaisten suhtautuvan suomalaisiin joko hyvin, todella hyvin tai positiivisesti. Osa vastaajista mainitsee, että myös poikkeuksia löytyy. Viisi vastaajaa mainitsee norjalaisten Suomi-kuvan ja tietouden pohjautuvan varsin vahvasti stereotypioihin ja ennakkoluuloihin. Esimerkkinä vastaajat mainitsevat sellaisia asioita kuin runsas alkoholin ja viinan käyttö, ki-roilu, kielitaidottomuus ja dopingaineiden käyttö hiihdossa. Vastaajat kertovat ennakkoluulojen näkyvän lähinnä vitsailuna tai naljailuna. Yksi vastaaja kertoo, että häntä on yritetty huiputtaa asunnon vuokraamisessa ja auton huollossa, jonka hän kokee johtuvan juuri ulkomaalaisuudesta.

Vastaajat mainitsevat myös suomalaisista asioista ja ominaisuuksista, joita Norjassa arvostetaan. Niihin kuuluvat esimerkiksi koulutusjärjestelmän paremmuus sekä suomalaisten maine luotettavina, rehellisinä ja mutkattomina työntekijöinä. Kaksi vastaajaa mainitsee, että suomalaisia pidetään parempina naapureina

kuin ruotsalaisia. Vastauksista välittyy myös, että norjalaiset pitävät suomalaisia kanssaan tasavertaisina. Kaksi vastaajaa kertoo, että suomalaiset katsotaan kuuluvan osaksi Pohjolaa, eikä suomalaisista puhuttaessa käytetä maahanmuuttaja – sanaa.

Esimerkkinä erään haastateltavan vastaus, joka kuvaa mielestäni hyvin haastateltavien yleistä kantaa norjalaisten suhtautumisesta suomalaisiin: ”Yleisesti ottaen norjalaiset pitävät suomalaisista. Molemmat kansat hakevat voimansa metsästä. Suomalaisilla on hyvä maine työntekijöinä: meihin voi luottaa ja me teemme työt sovitulla tavalla, ja vähän päälle. Jotkut ennakkoluulot ovat vieläkin voimakkaita: puukko, vodka, hiljaisuus, osataan vain suomea, kiroilu. Lisäksi doping yhdistetään aina Suomeen. Monessa suhteessa Suomea ja suomalaisia ihaillaankin, vaikka tätä ei ääneen myönnetä: meidän rehellisyyttä ja osaamista. Koulujärjestelmän paremmuudesta on usein puhetta ihan ääneenkin. Itse koen, että vanhemmalla sukupolvella on parempi kuva suomalaisista kuin nuorilla. Tämä voi olla väärinkin. Kymmenen vuoden aikana olen kokenut yhden epämiellyttävän tilanteen, missä sain kunnan haukut, koska olen suomalainen. Monesti me pohjoismaalaiset olemme ”yhtä kansaa” – jos norjalaisille sanoo, että olen ulkomaalainen tai maahanmuuttaja, kumoavat he sen sanomalla, olet Suomesta – olet kuin yksi meistä (norjalaisista)”.

8.6 Kulttuuriin sopeutuminen

Suurin osa vastaajista kokee norjalaiseen kulttuuriin sopeutumisen olleen helppoa tai varsin helppoa. Vastaajat kertovat norjalaisen kulttuurin olevan ainakin pääpiirteiltään samanlainen kuin suomalainen, mutta lähemmin tarkasteltuna eroja löytyy. Vastaajien mielestä sopeutumisessa helpottavat etenkin asioihin tutustuminen etukäteen, avoimuus ja kielen opetteleminen. Yksi vastaaja toteaa, että sopeutuminen voi olla hyvin yksilöllistä. Eräs toinen vastaaja kertoo, että hänelle sopeutuminen oli hidasta, etenkin Norjan kielen vaikeuden, ruuan ja asumisen hintatason, sekä ruokakulttuurin vuoksi. Muutkin vastaajat mainitsevat sopeutumista hidastaneita tekijöitä, joita ovat esimerkiksi edellä mainittu

kielen vaikeus, norjalaisten ”hällä väliä” – asenne (eivät veny samalla tavalla kuin suomalaiset ja ole yhtä täsmällisiä), paikallisiin tutustumisen vaikeus etenkin pienillä paikkakunnilla, lounaskulttuuri (lounaaksi usein vain voileipä), sekä elintarvikkeiden yksipuolisuus.

8.7 Viihtyminen Norjassa

Vastaajat tunsivat viihtyvänsä Norjassa pääsääntöisesti hyvin tai todella hyvin. Vastaajat kokivat, että Norjassa voi tehdä samoja asioita kuin Suomessakin ja lisäksi maa tarjoaa paljon erilaisia elämyksiä. Norjalaiset koettiin yleisesti ystävällisiksi ihmisiksi ja muutaman vastaaja mainitsi elämän olevan Norjassa rennompaa kuin Suomessa. Mielikuvat Norjasta ennen muuttoa olivat pitäneet jokseenkin paikkansa, mutta kehittyneet ajan myötä. Arjen alkamisen myötä elämä tuntui tasapainoiselta. Eräs vastaajista kertookin, että jokainen varmasti yllättyy, kuinka samanlainen, mutta myös erilainen maa Norja on, kuin Suomi. Toinen vastaaja kuvailee, että koska Pohjoismaiden sisällä kulttuurierot ovat pienet, korostuvat pienet eroavaisuudet entisestään. Luonnollisesti vastaajat kaipasivat myös joitakin asioista Suomesta. Osalla vastaajista kaikki asiat eivät olleet menneet aivan suunnitelmien mukaan, esimerkiksi oman alan töitä saattoi olla vaikea löytää. Lisäksi sosiaalinen verkosto oli vielä varsin pieni vasta muutamia vuosia Norjassa asuneilla.

Usea vastaaja oli jo vakiintunut Norjaan ja pitää maata kotimaanaan. Seitsemän vastaajaa aikoo tai arvelee jäävänsä näillä näkymin pysyvästi Norjaan. Vain kaksi vastaajaa asuu Suomessa haastatteluhetkellä. Molemmat Suomeen palanneet vastaajat mainitsevat voivansa lähteä uudelleen Norjaan, mikäli aika olisi sopiva ja elämäntilanne sen sallisi. Neljä vastaajaa aikoo vielä palata Suomeen tai haluaisi palata Suomeen.

8.8 Norjalainen yhteiskunta

Norjalaisen yhteiskunnan parhaina puolina vastaajat kuvailevat muun muassa seuraavaa: taloudellinen ja yleinen turvallisuus, vakaa talous, siisteys, avoimuus, yhteisöllisyys ja perhekeskeisyys, tasa-arvo ja monikulttuurisuus, hyvä sosiaaliturva, terveydenhoito ja etenkin omalääkäri-toiminto, joustavuus, vähäinen työttömyys ja välittömyys. Huonoimpina puolina vastaajat mainitsevat seuraavia asioita: hitaus, byrokraattisuus, norjalaisten omakeskeisyys, työmarkkinoiden sulkeutuneisuus ulkomaalaisilta, virastohenkilökunnan osaamattomuus, tieverkostojen huono kunto etenkin Pohjois-Norjassa, koulutuksen ja asiakaspalvelun taso, kauppojen kiinniolo sunnuntaisin, sekä liika yhteiskunnallinen keskustelu.

8.9 Työnhaku

Vastaajien mielestä työnhakuprosessi on varsin samanlainen kuin Suomessa, mutta vie enemmän aikaa ja on hitaampi. Myös verkoston ja suosittelijoiden tärkeys oli huomattu. Eräs vastaaja kertoo verkostoista näin: ”Suosituksia pyydetään aina ja suosittelijoihin myös otetaan yhteyttä, jos hakijaa harkitaan valittavaksi. Suhteellisen äskettäin maahan muuttaneella ongelmana on nimenomaan verkoston puute, koska työnantajat palkkaavat mieluiten sellaisen hakijan, jota joku työnantajalle tuttu henkilö suosittelee.” Muut vastaajat ovat samalla kannalla: ”Norjassa pitää olla kontakteja, helpoiten töitä löytää mikäli tuntee jonkun joka voi puhua puolestasi. Vähintään pitää olla hyvät suositukset”, toinen vastaaja kertoo. ”Norjassa suositukset ovat erittäin tärkeä tekijä ja työnantaja tarkistaa aina työnhakijan taustat ja motivaation suosittelijoilta. Norjassa suosittelija ei periaatteessa saa olla esimies, vaan neutraali osapuoli, joka on yleensä joku henkilöstöhallinnosta. Ongelmana on, ettei HR yleensä tiedä miten työntekijä on työnsä tehnyt, joten suosittelijaksi otetaan siis kuitenkin se lähin esimies”, kolmas vastaaja kuvailee.

Kaksi vastaaja koki, että vapaalla keskustelulla on esimerkiksi työhaastattelussa suurempi merkitys kuin Suomessa, ja että norjalaiset odottavat henkilön kertovan itsestään myös henkilökohtaisempia asioita, esimerkiksi perheestään. Suomalainen vaatimattomuus suositellaan jätettävän pois, eikä kielen puhumista tarvitse jännittää tai miettiä liikaa. Yksi vastaaja mainitsee, että haastattelussa kannattaa olla lisäksi reipas ja iloinen.

Kaksi vastaajaa kertoo kokeneensa työnhaun vaikeammaksi kuin Suomessa. ”Olen kokenut työnhaun huomattavasti vaikeammaksi kuin Suomessa. Olen lähettänyt tänne muuttoni jälkeen kymmeniä työhakemuksia ja päässyt vain viiteen haastatteluun. Näistä paikoista vain yksi on ollut oman alani työpaikka, muut paikkoja, joihin ainoana vaatimuksena on ollut suomen kielen taito. Suomessa olisin todennäköisesti tällä koulutuksella ja työkokemuksella päässyt jomeneen haastatteluun omalle alalleni, mutta täällä ulkomaalaisuus aiheuttaa ongelmia, vaikka työnhakija olisi länsimaalainen ja puhuisi sujuvaa norjaa”, hän kertoo. ”Ulkomaalaisena ja ulkomaalaisella nimellä työn hakeminen voi olla erittäin haastavaa. Hain pitkään muita töitä ennen kuin sattumalta sain nykyisen paikkani, jossa viihdyn erittäin hyvin”, toinen vastaaja kertoo.

8.10 Kielitaito

Kielitaidon merkityksestä vastaajat ovat lähes yksimielisiä. Norjan tai ruotsin kielen puhuminen on erittäin suotavaa ja helpottaa työnsaantia. Eräs vastaaja kertoo norjan kielen oppimisestaan näin: ”Norjan kielen oppii varsin nopeasti ruotsin pohjalta. Pikkuhiljaa ruotsalaiset sanat alkavat vaihtua norjaksi. Ymmärtäminen on toki ensin paljon helpompaa kuin itse puhuminen. Kaikki norjalaiset ymmärtävät ruotsia, joten tärkeintä on uskaltaa puhua, eikä jäädä tuppisuuksi.” Toinen vastaaja kuvaa norjan kielen osaamisen vaatimuksia seuraavasti: ”Norjan kieli pitää osata. Se sanotaan usein joko suoraan tai epäsuorasti (”hyvä kommunikointitaito”) työpaikkailmoituksissa. Norjalaiset puhuvat yleensä varsin hyvää englantia, mutta olen havainnut, että työasioissa englannin puhuminen koetaan usein rasittavaksi. Täällä myös oletetaan, että maahanmuuttaja opette-

lee norjan kielen mitä pikimmin. Sujuvalla ruotsin kielellä voi korvata norjan osaamisen, mikäli itse työ ei edellytä nimenomaan norjan puhumista.”

Vastaajat mainitsevat myös, että norjan kielen osaamisen tärkeys riippuu myös ammatista, sillä on työpaikkoja, joissa työkielenä käytetään kokonaan tai pääosin englantia. ”Ei ole välttämätöntä, mutta siitä on hyötyä. Siitä huolimatta, että norjalaiset puhuvat hyvää englantia (selvästi parempaa kuin suomalaiset), eivät he ole sen halukkaampia käyttämään englantia kuin suomalaisetkaan”, eräs vastaaja kertoo. Yleisesti ottaen vastaajat mainitsevat, että vähintään ruotsin kielen osaaminen on tärkeää ja että kielen osaaminen helpottaa sopeutumista yhteiskuntaan ja tutustumista ihmisiin. ”Norjan kielen puhuminen on suotavaa. Jo vähäinen osaaminen auttaa paljon”, yksi vastaaja tiivistää.

8.11 Työkulttuuri

Vastaajat kuvailevat norjalaista työtapaa rennoksi, pehmeäksi ja hitaaksi. Työpaikoillaan norjalaiset arvostavat ennen kaikkea viihtyvyyttä, sillä myös töissä halutaan rentoutua. Norjalaiset tekevät töitä omalla tahdillaan, eivät ns. ”hiki hatussa”. Ylitöitä tai ylimääräisiä tehtäviä on tapana hoitaa vasta pyydettyä. Lomalla norjalaiset eivät uhraa ajatusta töille, eivätkä esimerkiksi lue työsähköposteja. Norjalaiset jäävät helpommin töistä myös sairauslomalle kuin suomalaiset.

Perheellä on norjalaisille suuri merkitys ja perhe on aina työn edellä. Töistä saatetaan lähteä aikaisemmin pois perheen menojen vuoksi. Lisäksi on hyvin tyypillistä, että norjalaiset pienten lasten äidit tekevät lyhennettyä työviikkoa. Suomalaiseen työtapaan totunut voikin herättää positiivista huomiota ahkeruudellaan ja työtä pelkäämättömällä asenteellaan norjalaisessa työelämässä.

Alhaisesta työttömyydestä johtuen norjalaisilla ei ole samanlaista painetta työpaikoilla, kuin suomalaisilla. Yksi vastaaja kuvaileekin, että norjalainen työkulttuuri on työntekijälle terveellisempi kuin suomalainen työkulttuuri. Rennolla työtahdilla on myös varjopuolensa, kuten eräs vastaaja kertoo: ”Tällä hetkellä mediassa kiivasta keskustelua aiheuttaa juuri se, etteivät norjalaiset ole valmiita

työskentelemään enemmän, mikä taas pitkällä aikavälillä luo omanlaisia uhkakuvia hyvinvointivaltiolle kustannusten kasvaessa.”

Vastaajien mukaan töissä on tärkeää olla sosiaalinen ja osallistua yrityksen kaikkiin yhteistapahtumiin, alkaen kahvitunneista kaikenlaisiin virkistystapahtumiin. Työkaverin kanssa vaihdetaan aina muutama sana kohdatessa, ohi käveleminen ei ole suotavaa. Eräs vastaaja kuvailee sosiaalisuutta seuraavasti: ”Norjassa pitää osata ”small talkia”. Työkavereilta kysytään, mitä he aikovat tehdä viikonloppuna jne. Yksin aina työhuoneessa istuva suomalainen on kummajainen, vaikka suomalaisen perimmäinen ajatus on tehdä työt valmiiksi sovitun aikaan mennessä.”

Norjassa organisaatorakenne on matalampi kuin tyypillisesti suomalaisessa organisaatiossa, eikä hierarkiaa kunnioiteta samalla tavoin. Norjalainen esimies on läheisempi. Yksi vastaajista mainitsee, että kevyt organisaatorakenne mahdollistaa rakentavan keskustelun molemmin puolin. ”Suomessa sekä työntekijät että esimiehet ovat halukkaampia ottamaan vastuuta kuin Norjassa, myös virheen sattuessa”, yksi vastaaja kertoo. Eräs vastaaja kuvailee alaisen ja esimiehen suhdetta seuraavasti: ”Esimieheni ovat olleet todella aidosti kiinnostuneita siitä, miten juuri minä viihdyn töissä ja työpaikalla, ja miten työni ovat sujuneet. Esimiehille tuntuu olevan tärkeää, että alaiset voivat hyvin ja ovat tyytyväisiä.”

Norjalainen kokouskulttuuri on hyvin samanlaista kuin stereotyyppinen ruotsalainen kokouskulttuurikin. Kokoukset ovat pitkiä, konsensushakuisia ja niitä on usein. Myös kokouksissa keskustelutaito on tärkeää.

Osa vastaajista kertoo tarkemmin kokemuksia omalta ammattialaltaan. ”Olen kokenut, että suomalainen sairaanhoitaja on tarkempi ja ammattitaitoisempi kuin norjalainen. Lisäksi suomalainen koulutus on parempaa. Olen töissä isossa yliopistollisessa sairaalassa, ja olen yllättynyt, kuinka varakkaalla Norjalla ei ole varaa hankkia riittävästi kaikkia sairaalassa tarvittavia asioita; tippatelineitä, pulssioksimetreja ja esim. decubitus-patjoja, jotka vähentävät potilaan painehaavojen mahdollisuutta. Olin kuvitellut täällä hoidon tason olevan edistyksellisempää kuin Suomessa, mutta eroa ei ole”, yksi vastaaja kertoo kokemuksis-

taan sairaanhoitoalalla. Toinen vastaaja kuvailee rakennusalaa seuraavasti: ”Rakennusalalla työtavoissa on kehitetty ergonomisempia ja tehokkaampia malleja ja suunnittelun merkitys on suurempi kuin Suomessa, mikä säästää työaikaa ja materiaalia. Työntekijää kannustetaan kehittämään itseään kurssimalla ja opiskelemalla alaansa eteenpäin.”

8.12 Vinkkejä maassa työskentelystä kiinnostuneille

Maassa työskentelystä kiinnostuneet saivat paljon vinkkejä vastaajilta. Usean vastaajan mielestä muuttoon ja asuinmaan vaihtoon liittyviin asioihin kannattaa tutustua etukäteen, sillä harvoin voi olla liian hyvin valmistautunut tai hoitanut asioita liian hyvin. Yllätyksiin tulee osata varautua, sillä kaikki ei yleensä toimi niin kuin on etukäteen kuvitellut. Avoin mieli helpottaa uusiin asioihin sopeuduttaessa. ”Positiivinen mieli mukaan, eikä kannata lannistua liian helposti, vaan mennä sisulla eteenpäin. On hyvä, jos voi olla yhteyksissä muihin suomalaisiin esim. Suomi-Seurojen kautta, jotta voi jakaa omia kokemuksiaan ja saada tukea tarvittaessa”, toteaa yksi vastaajista. Vastaajien suosittelimia Internet-sivuja ovat esimerkiksi: www.nyinorge.no, www.norden.org ja www.suomiseura.org.

Norjan hintatasoon kannattaa varautua, erään vastaajan mielestä Norja on niin kallis maa, että harvalla on mahdollisuus lähteä pitemmille työkartoitus- tai työnhakumatkoille. Siksi on ehdottomasti etu, jos työpaikka ja asunto ovat valmiina. Muidenkin vastaajien mielestä työpaikka kannattaa varmistaa ennen muuttoa, koska työn löytäminen saattaa joillakin aloilla olla ulkomaalaiselle vaikeaa. ”Ei kannata sinisilmäisesti luottaa, että töitä löytyy helposti. Vaikka työttömyysprosentti on 2-3 % luokkaa, ei se tarkoita että kaikille löytyy töitä. Se tarkoittaa että suurin osa paikoista kulkee puskaradion kautta ja kilpailu julkisesti ilmoitetuista paikoista on erittäin kovaa”, eräs vastaaja kertoo. Kaksi vastaaja mainitsee, että säästöissä on hyvä olla rahaa, sillä ensimmäistä palkkaa voi joutua odottamaan kauankin.

Mikäli työpaikkaa ei ole onnistunut saamaan ennen muuttoa, kannattaa vastaajien mukaan työnhaussa käyttää hyväksi kaikkia jo olemassa olevia kontakteja.

Oma aktiivisuus on silti kaikkein tärkeintä. Yksi vastaajista neuvoo työnhakijoita seuraavasti: ”Vaikka työpaikkoja ei olisi aina tarjolla netissä tai lehdissä, norjalaiset arvostavat myös, mikäli olet kiinnostunut yrityksestä ja käyt vaikka paikan päällä kyselemässä töitä. Ulkomaalaisena työnhakijana kohtaat väistämättä enemmän ennakkoluuloja kuin norjalainen työnhakijakilpailijasi, joten esimerkiksi soittamalla hakemuksesi perään tai käymällä itse paikan päällä, jätät itsestäsi positiivisen kuvan ja mikä tärkeintä, tulet samalla todistaneeksi kielitaitosi.” Yksi vastaajista mainitsee, että työhakemuspapereita ei kannata koskaan kirjoittaa englanniksi, ellei sitä ole erikseen mainittu hyväksyttäväksi: ”Työhakemuspaperit kannattaa kirjoittaa vaikka Google-kääntäjän avulla norjaksi, tai edes ruotsin ja norjan sekoituksella. Aina myös kannattaa yrittää puhua norjaa/ruotsia niin paljon kuin vain pystyy, ennen kuin vaihtaa englanniksi.”

Työsopimuksen tulee ehdottomasti olla kirjallinen ja sen lukeminen ennen allekirjoittamista on tärkeää, jotta ikäviltä yllätyksiltä vältyttäisiin. Eräs vastaaja kertoo, että varsinkin pienempien yritysten kohdalla kannattaa olla erityisen tarkkana. Palkkaa suositellaan verrattavan norjalaiseen palkkatasoon, ei suomalaiseseen. Palkat ovat korkeammat kuin Suomessa, mutta niin ovat myös elinkustannukset ja verotus. ”Työnantajaa kannattaa arvioida ennen työpaikan hyväksymistä ja muuttoa myös siltä kannalta, mitä etuja se tarjoaa työntekijälle, esim. norjankielenkurssi, hammashoito (ei kuulu täällä minkään korvauksen piiriin), eläkkeen kertyminen, auttaako asunnon hankkimisessa jne. Nyrkkisääntönä voi sanoa, että suuri työnantaja huolehtii työntekijöistä paremmin kuin pieni”, yksi vastaajista kertoo.

Lähes kaikki vastaajat suosittelivat kielitaidon parantamista joko ennen lähtöä tai välittömästi Norjaan saavuttaessa. ”Kielitaito on tärkeää: kurssille joko ennen muuttoa tai heti muuton jälkeen. Valitettavasti suomalaisille ei enää tarjota ilmaista kielikurssia, mutta ehkä työnantaja kustantaisi sen?”, yksi vastaajista neuvoo. ”Opettele ehdottomasti norjan kieli tai ruotsi, jollet varmasti tiedä että päädyt insinööriksi tai johtajaksi varustamo- tai öljyalalle”, toinen vastaaja toteaa.

Muutama vastaaja suositteli myös harkitsemaan muitakin alueita Norjassa, kuin pelkästään Oslon seutua: ”Oslo ei ole ainut paikka, mistä kannattaa etsiä töitä, monet pienet kunnat ovat pulassa koulutetun henkilökunnan suhteen ja asuminenkin on halvempaa vähän kauempana Oslost.” ”Suosittelemme Bergenin seutua, joka on kasvava ja kehittyvä alue Norjassa. Työtä löytyy paljon muun muassa laiva- ja öljyteollisuudesta johtuen. Länsirannikolla on myös monia pienempiä elinvoimaisia kaupunkeja”, toinen vastaaja kertoo.

9 YHTEENVETO

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, minkälaisia kokemuksia Norjassa työskennelleillä suomalaisilla on maan työhausta, työelämästä, muutosta ja sopeutumisesta, sekä mitä vinkkejä heillä on antaa muille maassa työskentelystä kiinnostuneille. Opinnäytetyön tutkimusongelmat olivat:

- Mitä Norjaan muuttavan tulee ottaa huomioon maahan muutossa ja työhaussa?
- Minkälaisena Norjassa työskennelleet suomalaiset ovat kokeneet maahan muuttamisen, sopeutumisen, ja työelämän?

Teoreettinen viitekehys rakennettiin tutustumalla Norjaan muuttoa ja maassa asumista ja työskentelyä koskeviin Internet-lähteisiin. Lähdekirjallisuudesta kerättiin tietoa kansainvälistymisen syistä ja edellytyksistä sekä kansainvälistymisen muodoista. Teoreettinen viitekehys rajattiin koskemaan vain suomalaisia työikäisiä henkilöitä, jotka muuttavat oma-aloitteisesti Norjaan työskentelemään. Opinnäytetyöstä rajattiin pois muiden maiden kansalaiset, työkomennukselle lähtevät ja muussa kuin työtarkoituksessa Norjaan muuttavat henkilöt.

Opinnäytetyöhön kuuluvan kvalitatiivisen teemahaastattelun analysoinnin perusteella suomalaisten kokemukset työskentelystä ja elämästä Norjassa ovat pääosin positiivisia. Vaikka kokemukset ovat erilaisia ja niitä on yhtä monta kuin vastaajakin, ovat vastaukset suurilta osin yhtäläisiä. Vastoinkäymisiä oli muuttoaasioissa ja kulttuurin sopeutumisessa kohdattu suhteellisen vähän. Esille tulleet vastoinkäymiset liittyivät muuton osalta henkilötunnuksen pitkään odotusajkaan, pankkitilin avaamiseen, virastohenkilökunnan osaamattomuuteen, sekä kulttuurin osalta hintatasoon sopeutumiseen, työnsaantiin, kielen vaikeuteen, elintarvikkeiden saatavuuteen ja ruokakulttuuriin. Norjan parhaimpina puolina vastaajat näkivät ystävälliset ja avoimet ihmiset, yhteisöllisyyden ja perhekeskeisyyden, suvaitsevaisuuden, sekä maan vakaan talouden ja turvallisuuden.

Voidaan todeta, että suomalaisen on suhteellisen helppo sopeutua Norjaan, vaikka pieniä eroja maiden välillä löytyykin paljon. Kulttuuri on silti suurilta osin samanlainen kuin Suomessa. Norja on sijainniltaan lähellä Suomea ja Pohjoismaiden välinen henkilöiden vapaa liikkuvuus on vähentänyt maiden välistä byrokratiaa muuttoasioissa. Norjalaiset suhtautuvat pääsääntöisesti suomalaisiin positiivisesti ja arvostavat esimerkiksi suomalaista koulutusta. Suomalaista pidetään yleensä hyvänä, ahkerana ja luotettavana työntekijänä.

Uuteen maahan sopeutumisessa olivat auttaneet hyvä valmistautuminen etukäteen, avoimuus, kielen opettelu, vertaistuen saanti ja yhteydenpito Suomeen. Suurella osalla vastaajista oli jonkinlainen turvaverkosto Norjassa etukäteen, mutta myös maahan yksin lähteneet olivat muuton yhteydessä alkaneet luoda turvaverkostoa esimerkiksi muista Norjassa asuvilta suomalaisista tai ulkomalaisista. Näin ollen olennaisena asiana voidaan pitää, että uudessa asuinmaassa ei kannata jäädä yksin. Nykyään Internetin ja sosiaalisen median avulla on helppoa olla yhteydessä muihin Norjassa asuviin suomalaisiin, esimerkiksi Suomi-Seurojen kautta.

Teemahaastattelussa tuli esille, että asuinmaan vaihtoon kannattaa valmistautua säästämällä rahaa, perehtymällä asioihin mahdollisimman hyvin etukäteen, tutustumalla omiin oikeuksiinsa uudessa maassa, sekä mahdollisuuksien mukaan selvittämällä tai hankkimalla työpaikka ja asunto etukäteen ennen muuttoa.

Teemahaastattelun vastauksista voidaan päätellä, että Norjan työkuulttuuri eroaa Suomen työkuulttuurista jonkin verran. Norjassa työtahti on yleisesti ottaen rennompaa, päätöksenteko hitaampaa ja organisaatorakenne on matalampi. Norjan työkuulttuuri koettiin työntekijän kannalta terveellisemmäksi kuin suomalainen työkuulttuuri, mutta norjalaisten rento asenne työntekoa kohtaan voi aiheuttaa myös ongelmia ja kustannuksia yhteiskunnalle.

Työhaussa norjan tai ruotsin kielen osaaminen on merkittävässä asemassa ja suomalaisten pitäisikin uskaltaa puhua kieltä rohkeammin. Suosittelijoiden ja verkostojen merkitykseen työhaussa kannattaa kiinnittää huomiota, vaikka

kontaktit Norjassa voivatkin olla hyvin vähäiset juuri maahan muuttaneella suomalaisella. Työn saanti riippuu paljon hakijan omasta aktiivisuudesta. Vaikka Norjassa työttömyys onkin hyvin alhaista, voidaan tutkimuksen perusteella todeta, ettei työnsaanti ole välttämättä sen helpompaa. Ulkomaalainen työnhakija kohtaa lähes väistämättä ennakkoluuloja, jotka hidastavat työpaikan saantia.

Teemahaastattelun ohella selvisi, että kokemukset työnsaannista ja sopeutumisesta riippuvat myös siitä, millä alueella Norjassa vastaaja asui. Vaikka vastaajien asuinpaikkaa ei varsinaisesti haastattelussa kysytykään, tuli vastauksissa esiin seikkoja, joiden oletan johtuvan osaksi alueellisista eroista Norjan sisällä, vaikka vastaajat eivät itse niin välttämättä olisi kertoneetkaan (esim. kokemukset työnhausta – Oslon läänissä työttömyysprosentti Norjan korkeimpia).

Tämä opinnäytetyö on yleiskatsaus työskentelystä Norjassa ja suomalaisten kokemuksista maassa. Uskon, että tutkimusaineistoa saisi kokoon riittävästi myös, mikäli haluttaisiin tutkia Norjassa työskentelyä ja suomalaisten kokemuksia alueittain tai tietyllä alueella. Kyseinen mainittu tutkimus vaatisi tietenkin enemmän yksilöidympiä lähdeaineistoja, sekä laajempia haastatteluja, joihin osallistuisi suurempi määrä norjassa työskennelleitä suomalaisia riittävän kuvan saamiseksi tietyltä alueelta. Uskon, että edellä mainittu tutkimus helpottaisi kokonais kuvan muodostamista Norjan työmarkkinoista sekä auttaisi maassa työskentelystä kiinnostuneita valitsemaan asuinpaikkansa paremmin juuri omaa alaa ja työllisyystoiveita koskien.

Norjassa esiintyy alueellisesti eroja, jotka voivat vaikuttaa suurestikin kokemuksiin maassa työskentelystä. Edellä mainitun alueellisen työllisyystilanteen vaihtelun lisäksi Norjassa on selkeästi alueita, joilla vallitsee jokin tietty teollisuus- tai tuotantoala. Lisäksi on alueita, joita öljytuotanto on rikastuttanut enemmän kuin muita. Kokemuksiin voivat vaikuttaa myös esimerkiksi, kuinka harvaan tai tiheään asuttua seutu on, ja kuinka paljon muita ulkomaalaisia alueella asuu (esimerkiksi joillakin alueilla on enemmän Baltiasta kotoisin olevia henkilöitä kuin vastaavasti muualta tulleita) ja miten suomalainen sijoittuu työelämään heidän joukossaan.

LÄHTEET

Cribs Norge 2013. Så skriver du en norsk CV. Viitattu 13.2.2013
<http://www.cribsnorge.se/norsk-cv>.

Din Side 2013a. Ryddig og relevant CV kan sikre dig drommejobben. Viitattu 13.5.2013
<http://www.dinside.no/909224/ryddig-og-relevant-cv-kan-sikre-deg-drommejobben>.

Din Side 2013b. Slik kommer du dig videre til jobbintervju. Viitattu 13.5.2013
<http://www.dinside.no/909481/slik-kommer-du-deg-videre-til-jobbintervju>.

Eures 2012. Cost of living - Norway. Viitattu 10.4.2013
<http://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=8711&acro=living&mode=text&recordLang=en&lang=fi&parentId=7823&countryId=NO®ionId=>

Euroopan komissio 2013a. Toimiminen yrittäjänä – Henkilöstöasiat. Viitattu 13.2.2013
http://europa.eu/youreurope/business/managing-business/managing-staff/index_fi.htm.

Euroopan komissio 2013b. Vapaa liikkuvuus – EU-kansalaiset. Viitattu 13.2.2013
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=fi&catId=457>.

Euroopan komissio 2011. Sosiaalinen Eurooppa. Sosiaaliturvaoikeudet Norjassa.
http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20ri ghts%20in%20Norway_fi.pdf.

Finpro 2010. Maaraportti Norja. Viitattu 28.1.2013
<http://www.finpro.fi/documents/10304/16284/Norjanmaaraportti15122011.pdf>

Kansaneläkelaitos 2013. Viitattu 25.2.2013 <http://www.kela.fi> > Henkilöasiakkaat > Maasta- ja maahanmuutto > Muutto ulkomaille.

Kauppapolitiikka 2012. Täällä Oslo - Norja matkalla Pohjoiseen. Viitattu 28.1.2013
<http://www.kauppapolitiikka.fi/public/default.aspx?contentid=263184&nodeid=41396&contentlan =1&culture=fi-FI>.

MOL 2013a. Viitattu 2.4.2013 <http://www.mol.fi> > Työnhakijan palvelut > Töihin ulkomaille.

MOL 2013b. Töihin Eurooppaan 22.11.2012. Viitattu 10.4.2013
http://www.mol.fi/toimistot/jyvaskyla/pdf/Toihin%20Eurooppaan%2022_11_2012%20perustietoa .pdf.

MTV3 Uutiset 2011. Vertailu: Helsinki on Pohjoismaiden neljänneksi kallein kaupunki. Viitattu 10.4.2013 <http://www.mtv3.fi/uutiset/kotimaa.shtml/vertailu-helsinki-pohjoismaiden-neljanneksi-kallein-kaupunki/2011/06/1344805>.

NAV 2011a. Working in the health sector in Norway. Viitattu 2.4.2013
http://www.eures.praca.gov.pl/zal/warunki_zycia/norwegia/WORKING_IN_NORWAY.pdf.

NAV 2011b. Working in the transport industry in Norway. Viitattu 2.4.2013
http://www.nav.no/NAV+EURES+work+and+recruit+in+Norway/Selected+professions+and+ind ustries/_attachment/275602?_ts=12f53a8d058&download=true.

NAV 2013a. Working in the construction industry in Norway. Viitattu 2.4.2013
http://www.nav.no/NAV+EURES+work+and+recruit+in+Norway/Selected+professions+and+ind ustries/_attachment/307472?_ts=136aae272c8&download=true.

NAV 2013b. Working in the fishing industry in Norway. Viitattu 2.4.2013
http://www.nav.no/NAV+EURES+work+and+recruit+in+Norway/Selected+professions+and+industries/_attachment/303122?_ts=1359b15b6d0&download=true.

NAV 2013c. Working in the maritime and shipping sector in Norway. Viitattu 2.4.2013
http://www.nav.no/NAV+EURES+work+and+recruit+in+Norway/Selected+professions+and+industries/_attachment/307473?_ts=136aae2ff68&download=true.

NAV 2013d. Working in the Norwegian shipyard industry. Viitattu 2.4.2013
http://www.nav.no/NAV+EURES+work+and+recruit+in+Norway/Selected+professions+and+industries/_attachment/275600?_ts=12f53a768f8&download=true.

NAV 2013e. Working in the oil and gas industry in Norway. Viitattu 2.4.2013
http://www.nav.no/NAV+EURES+work+and+recruit+in+Norway/Selected+professions+and+industries/_attachment/275601?_ts=12f53a85358&download=true.

NAV 2013f. Working in the tourist industry in Norway. Viitattu 2.4.2013
http://www.nav.no/NAV+EURES+work+and+recruit+in+Norway/Selected+professions+and+industries/_attachment/274833?_ts=12f34bd8bc0&download=true.

Norden 2013. Viitattu 25.2.2013 <http://www.norden.org> > Muutto Pohjoismaihin tai maasta toiseen > Muutto Norjaan.

Nordisketax 2013. Viitattu 13.3.2013
<https://www.nordisketax.net/main.asp?url=/hem.asp&c=nor&l=suo> > Yleistä > Yleinen verovelvollisuus.

Norjan suurlähetystön Norja.fi – sivusto 2013. Viitattu 12.3.2013 <http://www.norja.fi> > Tutustu Norjaan > Historia.

Numbeo 2013. Viitattu 10.4.2013 http://www.numbeo.com/cost-of-living/country_result.jsp?country=Norway.

Ny i Norge 2013. Viitattu 25.2.2013 <http://www.nyinorge.no> > Arbeidsinnvandrere > Flyttig til Norge > Registering ved iflytting > Folkeregistering.

Pohjola-Norden 2013. Viitattu 12.3.2013 <http://www.pohjola-norden.fi/fi/> > Tietoa Pohjoismaista > Norja.

Posti 2013. Viitattu 25.2.2013 <http://www.posti.fi/muuttoilmoitus> > Pysyvä muutto.

Skatteetaten 2013a. Viitattu 25.2.2013 <http://www.skatteetaten.no> > Folkeregister > Flytte > Flytte til Norge.

Skatteetaten 2013b. Viitattu 6.5.2013 <http://www.skatteetaten.no> > Bedrift og organisasjon > Medverdiavgift.

Statens Vegvesen 2013. Viitattu 2.4.2013
<http://www.vegvesen.no/en/Traffic/Planning+your+trip/Truckers+guide>.

Statistisk Sentralbyrå SBB 2013. Viitattu 13.5.2013 <http://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/lonnansatt/aar/2013-03-20?fane=tabell&sort=nummer&tabell=104019>.

Suomi-Seura Oslo 2013. Viitattu 13.3.2013 <http://www.suomiseura.org/fi> > Tietoja.

The Economist News 2013. Currency wars: the burger's verdict. Viitattu 10.4.2013
<http://www.economist.com/news/finance-and-economics/21571165-currency-wars-burgers-verdict-bunfight>.

Toll- og avgiftsdirektoratet 2013. Viitattu 13.3.2013 <http://www.toll.no>.

Ulkoasiainministeriö 2013. Viitattu 13.3.2013 <http://formin.finland.fi> > Maat ja alueet > Pohjoismaat > Norja.

Ulkosuomalainen 2013. Norja. Viitattu 13.3.2013 <http://www.ulkosuomalainen.com/norja/>.

Verohallinto 2013. Viitattu 13.3.2013 <http://www.vero.fi> > Henkilöasiakkaat > Suomesta ulkomaille > Töihin ulkomaille > Ulkomaisen työnantajan palvelukseen.

Wikicommons 2006. Viitattu 13.3.2013 <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Norgeskart.png>.

Yle Uutiset 2013. Big Mac- indeksi osoittaa: talouskuuri toimii, paitsi Italiassa. Viitattu 10.4.2013 http://yle.fi/uutiset/big_mac_-indeksi_osoittaa_talouskuuri_toimii_paitsi_italiassa/6484671.

Teemahaastattelun runko

Arvoisa vastaanottaja,

Olen liiketalouden opiskelija Turun Ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötä Norjaan töihin lähdöstä sekä maahan integroitumisesta. Haastattelun avulla kartoitan kokemuksianne ja asioita, joita pidätte tärkeänä kertoa muille suomalaisille, jotka ovat oma-aloitteisesti muuttamassa tai harkitsemassa muuttoa Norjaan. Vastaamalla minulle annatte arvokasta apua tutkimukseen ja autatte myös muiden tulevaa muuttoprosessia.

Pyydän Teitä kertomaan omin sanoin omista kokemuksistanne, tuntemuksistanne ja vinkeistänne. Apuna voitte käyttää seuraavaa runkoa, mutta voitte myös kertoa asioista, joita ei siinä ole mainittu. Kaikki tieto tulee tarpeeseen. Lähettäkää vastauksenne minulle 28.02.2013 mennessä sähköpostitse osoitteeseen:

teressa.makalainen@students.turkuamk.fi

Kaikki vastaukset tullaan käsittelemään nimettöminä.

Kiittäen,

Teressa Mäkäläinen

Liiketalous, Kansainvälinen liiketoiminta

Turun Ammattikorkeakoulu

Taustatiedot

- Ikä?
- Sukupuoli?
- Kuinka monta vuotta olette työskennellyt Norjassa?
- Ala, jolla työskentelette/ olette työskennellyt?
- Mikä oli / mitkä olivat syynä Norjaan muuttoon?
- Kuinka paljon tiesitte Norjasta ja siellä työskentelystä etukäteen?
- Miten muutto Suomesta onnistui? Miten valmistelitte lähtöä?

Suomalaisena Norjassa

- Miten koette norjalaisten suhtautuvan suomalaisiin?
- Oliko norjalaiseen kulttuuriin mielestänne helppo sopeutua?
- Koitteko maahanmuuton käytännössä helpoksi vai haastavaksi?
- Miten virastoissa asiointi onnistui maahanmuuton yhteydessä?

Työskentely ja elämä Norjassa

- Kuvailkaa elämäännne ja viihtymistänne Norjassa. Kuinka se on vastannut mielikuvianne?
- Kuinka pitkään olette suunnitelleet jäävännne Norjaan? / Kuinka pitkään asuitte Norjassa?

- Mitkä ovat mielestänne norjalaisen yhteiskunnan parhaat ja huonoimmat puolet?
- Millaisena olette kokeneet työnhakuprosessin? Tuleeko mieleen eroavaisuuksia Suomen työnhakuprosessiin?
- Mikä on kielitaidon merkitys työelämässä? Onko norjan kielen puhuminen välttämätöntä?
- Millaisia eroja havaitsite verraten työtapoihin / yrityskulttuuriin Suomessa?
- Mitä neuvoja antaisitte suomalaiselle, joka harkitsee Norjaan töihin lähtemistä?